

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2020

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 04 (78)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 30 квітня 2020 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	5
Регіональні ініціативи.....	18
Експертний погляд.....	21
Блоги та соціальні мережі	32
Зарубіжний досвід.....	47
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	57

Анонс

21-23 травня 2020 р. (м. Львів)

IX Міжнародна наукова конференція «Інформація, комунікація, суспільство 2020» (ICS-2020).

21–23 травня 2020 року на базі кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка» відбудеться IX Міжнародна наукова конференція «Інформація, комунікація, суспільство 2020» (ICS-2020).

Метою конференції ICS є обговорення результатів останніх досліджень у галузі соціальних комунікацій, інформаційної, бібліотечної, архівної та музейної діяльності в умовах розвитку інформаційного суспільства, документознавства, інформаційних та комунікаційних технологій в мережі Інтернет, технологій інформаційного менеджменту та інтелектуального опрацювання даних, безпеки інформаційного простору держави, електронної демократії та електронного урядування.

Тематичні напрями:

- Документознавство та інформаційна діяльність у системі сучасних наукових досліджень
- Інформаційні та комунікаційні технології в Internet та World Wide Web
- Соціальні комунікації
- Технології інформаційного менеджменту та інтелектуального опрацювання даних
- Безпека інформаційного простору держави
- Електронна демократія та електронне урядування
- Лінгвістичні технології інформаційної діяльності
- Психологічна та педагогічна компоненти документно-інформаційної діяльності
- Бібліотечна, архівна та музейна діяльність в умовах розвитку інформаційного суспільства

В рамках конференції заплановано проведення воркшопу Control, Optimisation and Analytical Processing of Social Networks (COAPSN-2020), кращі матеріали якого будуть подані на індексацію у наукометричній базі Scopus (<https://lpnu.ua/event/2020/ix-mizhnarodna-naukova-konferenciya-informaciya-komunikaciya-suspilstvo-2020-ics-2020>).

Офіційна інформація

28 квітня набув чинності закон № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Він являється необхідною складовою для легалізації ринку віртуальних активів в Україні.

Чому закон важливий?

- тепер в Україні офіційно існує поняття віртуальних активів
- ВА стали об'єктами фінмоніторингу
- Мінцифри є суб'єктом державного фінансового моніторингу та відповідає за розвиток ринку ВА
- поріг фінансових транзакцій у вигляді ВА зріс до 400 000 гривень.

Робоча група продовжує розробляти профільний закон щодо впровадження ВА.

Мінцифри підготувало чернетку нормативно-правових актів у рамках вимог закону № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Після доопрацювань передамо їх на затвердження до Державної служби фінансового моніторингу та Міністерства фінансів України спільно з НБУ та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку розробляємо чіткі критерії фінмоніторингу, адже в законі вони визначені доволі розмиті на основі прийнятих законодавчих актів буде розроблено алгоритми роботи бізнесу в Україні.

У травні винесемо профільний закон про віртуальні активи на публічне громадське обговорення. В ньому чітко визначатимуться:

- правовий статус та класифікація ВА
- вимоги до випуску та обігу певних категорій ВА
- суб'єкти ринку ВА та відповідні критерії фінмоніторингу
- питання державного регулювання та протидії зловживанням

Мінцифри продовжуватиме створювати умови для повноцінного запуску та розвитку ринку віртуальних активів, щоб зробити Україну конкурентоспроможною на світовому ринку та залучити до України іноземні компанії та інвесторів *(Набув чинності закон, що сприятиме легалізації віртуальних активів в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/nabuv-chinosti-zakon-shcho-spriyatime-legalizatsii-virtualnikh-aktiviv-v-ukraini>. – 2020. – 29.04).*

Відтепер громадяни можуть відвідувати адмінбудівлі центральних та місцевих органів державної влади за пред'явленням цифрових паспортів у застосунку Дія.

Відповідну постанову Мінцифри схвалив Кабінет Міністрів 29 квітня.

Раніше для отримання перепустки необхідно було пред'являти фізичний документ, що посвідчує особу.

Раніше для отримання перепустки у КМУ, міністерства, відомства, місцеві державні адміністрації та інші держоргани був потрібен фізичний документ, що посвідчує особу.

Натомість тепер таку перепустку можна отримати, пред'явивши один з цифрових паспортів у Дії: ID-картку або ж закордонний біометричний паспорт.

З кожним кроком цифрові документи все більше прирівнюються до фізичних документів (*Громадяни можуть входити до адмінбудівель за цифровими паспортами в Дії // <https://thedigital.gov.ua/news/gromadyani-mozhut-vkhoditi-do-adminbudivel-za-tsifrovimi-pasportami-v-dii>. – 2020. – 29.04*).

Платформа про вплив карантину

На дашборді **q.rating.zone** можна відстежувати вплив пандемії COVID-19 на економіку – загалом є понад 30 показників, котрі постійно оновлюються, про це повідомив екс-міністр Кабінету Міністрів Дмитро Дубілет.

На платформі можна побачити показники за такими категоріями:

Розповсюдженість вірусу.

Зайнятість населення.

Демографічна ситуація.

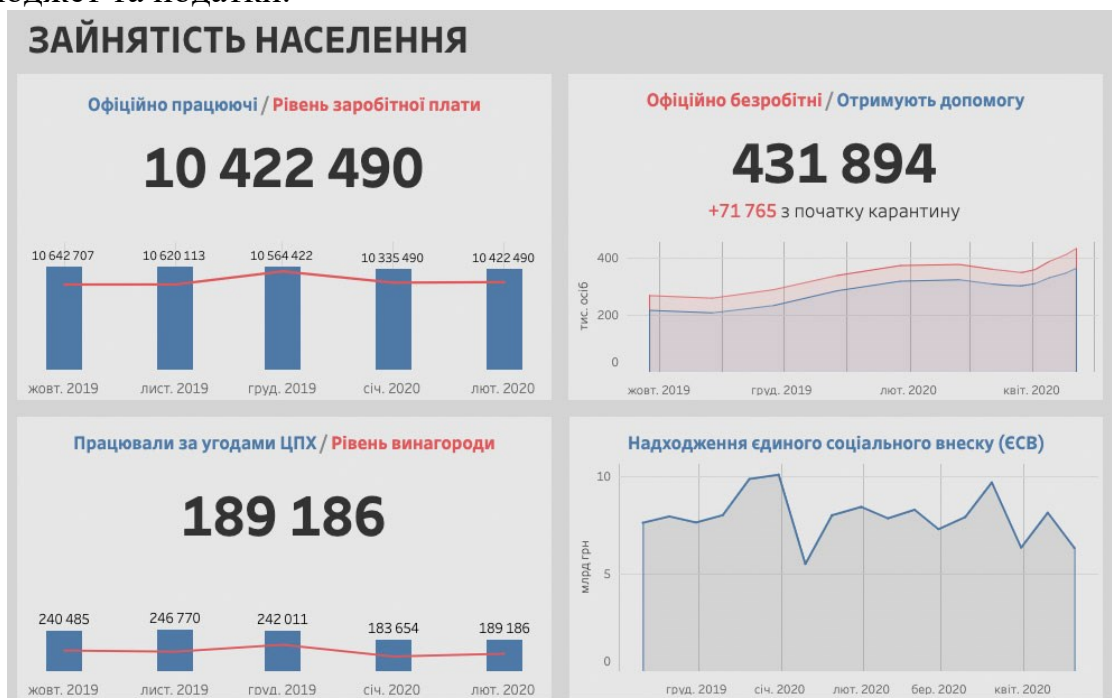
Приватні фінанси.

Бізнес в країні.

Роздрібна торгівля.

Статус фінансів.

Бюджет та податки.

При розробці платформи використовували офіційні дані починаючи з 1 жовтня 2019 року, які об'єднали на одній сторінці та додали візуалізацію до даних.

На сайті можна знайти багато інформації про вплив карантину в Україні. Наприклад, всього за декілька місяців до країни повернулось більш ніж 463 тисячі людей, а обсяг продажів взуття та одягу впав на -98,6 %. Також можна дізнатись, що кількість безробітних змінилась до 431 тисячі людей, та яка з областей найменше втратила доходів до місцевого бюджету.

РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ

Незабаром на сайті повинні з'явитись нові показники та можливість ознайомитись з інформацією детальніше – перегляд за окремими часовими відрізками та порівняння статистик.

Усю нову інформацію про оновлення дашборду можна знайти у відповідних групах – Telegram та Facebook.

Інформаційний дашборд буде функціонувати на період карантину та протягом часу потрібного для відновлення роботи економіки (*Станіслав Троянов В Україні запустили платформу з інформацією щодо карантину та економіки в країні // <https://nachasi.com/2020/04/28/quarantine-dashboard>. – 2020. – 28.04).*

Можливість оформити допомогу із безробіття онлайн з'явилася на порталі державних послуг Дія 24 квітня. За перші чотири дні новою послугою скористалися 2 481 громадян.

Найбільше заяв отримали у Києві – 435. У регіонах за кількістю поданих заяв лідирують:

Дніпропетровська область – 293 заяви

Харківська область – 186 заяв

Запорізька область – 174 заяви

Найменшу кількість заяв на оформлення допомоги із безробіття подали жителі Закарпатської та Луганської областей – по 26.

Цікаві цифри:

У 667-ти заявників (27 %) відсутній страховий стаж.

40 % заявників – 1 001 особи – мають дитину чи дітей. 201 особа виховують дитину/дітей самостійно.

16 осіб виховують дітей із інвалідністю.

34 особи (1 %) доглядають за людиною із інвалідністю.

58 осіб (2 %) мають інвалідність.

229 осіб (9 %), що оформили допомогу із безробіття, є внутрішніми переселенцями.

61 особа (2 %) – учасники бойових дій.

286 осіб (12 %) проходили військову строкову службу.

8 осіб не мають українського громадянства.

Для оформлення допомоги із безробіття на порталі Дія не потрібно відвідувати установу Державної служби зайнятості. Щоб скористатись послугою, необхідно авторизуватись у кабінеті користувача на порталі Дія за допомогою кваліфікованого електронного підпису, електронної системи ідентифікації BankID чи MobileID. Процес подання заяви зводиться до кількох кліків на порталі, а процедура розгляду заяви та надання рішення є абсолютно прозорою та виключає прямий контакт із чиновником.

Проект реалізований у партнерстві Міністерства цифрової трансформації, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства спільно з Державною службою зайнятості (ДСЗ) та за підтримки проекту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» (*Оформлення допомоги із безробіття на порталі Дія: перші цифри послуги // <https://thedigital.gov.ua/news/oformlennya-dopomogi-iz-bezrobittya-na-portali-diya-pershi-tsifri-poslugi>. – 2020. – 28.04).*

Міністерство інфраструктури України у взаємодії з Міністерством цифрової трансформації України розпочинає реалізацію пілотного проєкту з впровадження в Україні е-ТТН (електронної товарно-транспортної накладної).

Проект направлений на:

- покращення умов ведення бізнесу
- протидію перевантаженню транспорту, що руйнує дорожнє покриття
- мінімізацію корупційних зловживань
- створення big data для прийняття smart рішень щодо пріоритетів розвитку української інфраструктури

- прискорення бізнес-процесів та зменшення простою завдяки можливості доступу контролюючих органів до єдиної бази документів в реальному часі.

Компанії зможуть швидко, без додаткової паперової тяганини та використання спеціального програмного забезпечення, використовувати переваги е-ТТН завдяки АРІ (прикладний програмний інтерфейс, завдяки якому одна комп'ютерна програма може взаємодіяти з іншою).

Для реалізації проєкту вже прийнята необхідна нормативна база.

Це слугуватиме не лише кроком гармонізації українського законодавства до європейських стандартів, а й сприятиме створенню цифрових транспортних коридорів, сполученню між Європою та Азією.

Разом із впровадженням е-ТТН, Україна планує приєднатися до Додаткового протоколу до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ) про електронну накладну. Проєкт відповідного Закону, розроблений за ініціативою Міністерства інфраструктури України, вже внесено до Верховної Ради (*Електронна товарно-транспортна накладна. Реалізуємо новий пілот // <https://thedigital.gov.ua/news/elektronna-tovarno-transportna-nakladna-realizovujemo-noviy-pilot-u-ramkakh-eu4digital>. – 2020. – 27.04*).

Відсьогодні українці можуть отримати статус безробітного та оформити виплати допомоги із безробіття онлайн на онлайн-порталі державних послуг Дія.

Оформлення допомоги із безробіття онлайн стало можливим завдяки постанові «Про реалізацію експериментального проєкту щодо реалізації прав громадян на соціальний захист від безробіття», яку Кабінет Міністрів ухвалив сьогодні, 24 квітня.

«Це послуга нового формату, яка допоможе кожному, хто постраждав під час карантину, отримати допомогу, яку він потребує вже зараз. Відтепер українцям не потрібно відстоювати черги, що надзвичайно важливо в умовах карантину. Ми турбуємося про наших громадян та впроваджуємо електронні послуги, які потрібні суспільству, вже сьогодні», – зауважує **Віце-прем'єр міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Щоб скористатись послугою, необхідно авторизуватись у кабінеті користувача на порталі Дія за допомогою кваліфікованого електронного підпису, електронної системи ідентифікації BankID чи MobileID.

Електронна послуга має два режими роботи: в умовах карантину та по його завершенню.

Під час карантину статус безробітного та призначення відповідної допомоги із безробіття можна отримати протягом одного дня за поданням лише однієї заяви онлайн. Користувачу потрібно буде лише заповнити анкету. Вона допоможе визначити перелік документів, які необхідно буде додати до автоматично сформованої заяви. Це може бути паспорт, документи про освіту, трудова книжка тощо.

За результатами розгляду документів заявник може отримати підтвердження надання статусу безробітного та виплати допомоги із безробіття, йому можуть повернути заяву на доопрацювання або аргументовано відмовити у наданні статусу чи виплати.

Процес подання, розгляду та надання рішення є повністю прозорим і виключає прямий контакт із чиновником. Сповіщення про результат надійде на електронну пошту користувача, смс-повідомленням на телефон, а також відобразиться в особистому кабінеті на порталі Дія.

Після карантину буде змінено час розгляду заяви для отримання послуг із реєстрації безробітного та виплат допомоги із безробіття, а також з'явиться функціонал для прямої комунікації менеджера ДСЗ та користувача щодо пошуку роботи.

Раніше подати документи до центру зайнятості можна було за умови особистого відвідування установи, де заявник заповнював усі необхідні анкети та пред'являв оригінали документів, а також за спрощеною процедурою подання документів на електронну пошту центру зайнятості. Цього вимагає закон, адже лише таким чином можна було верифікувати особу.

Ідентифікація особи, яка подає електронну заяву, здійснюватиметься онлайн, шляхом використання кваліфікованого електронного підпису або способу електронної ідентифікації BankID у кабінеті користувача порталу Дія.

Проєкт реалізований у партнерстві Міністерства цифрової трансформації, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства спільно з Державною службою зайнятості (ДСЗ) та за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» (*Українці, які втратили роботу зможуть оформити допомогу із безробіття онлайн на порталі Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/ukrainsi-yaki-vtratile-robotu-zmozhut-oformiti-dopomogu-iz-bezrobittya-onlayn-na-portali-diya>. – 2020. – 24.04).*

Кабмін запустив п'ять додаткових сервісів на транспортному порталі електронних послуг.

Про нові сервіси повідомив у своєму телеграм-каналі **міністр інфраструктури Владислав Криклій**.

Тепер на порталі є наступні сервіси:

- *електронний кабінет моряка*, в якому можна переглянути наявні документи, подати заяву на проходження Державної кваліфікаційної комісії. Поки що він працює в тестовому режимі, на наступному тижні з'явиться можливість онлайн оплати.

- *сервіс відкритих даних транспортної галузі*, де містяться статистичні дані щодо реалізованих дозволів на міжнародні вантажні перевезення та їх залишки, а також аналітичні дані про евакуацію громадян;

- *сервіс електронного документообігу інфраструктурної галузі DocsET для підприємств;*
- *електронний кабінет інспектора Укртрансбезпеки, який впроваджує функціонал для фіксації фактів порушення безпеки дорожнього руху та зупинок, а також складених актів і протоколів,*
 - а також *чат-бот E-transport для Telegram (@Etransportgovua_bot), який надає необхідну інформацію про масштабні ремонтні роботи Укравтодору з можливістю пошуку за геолокацією, кодом дороги або областю (В Укравтодору з'явився чат-бот, який надає інформацію про ремонтні роботи на дорогах // <https://ms.detector.media/internet/post/24553/2020-04-23-v-ukravtodoru-zyavivsyia-chat-bot-yakii-nadae-informatsiyu-pro-remontni-roboti-na-dorogakh>. – 2020. – 23.04).*

Електронні версії ID-картки та закордонного біометричного паспорта вже доступні усім громадянам України у мобільному застосунку Дія.

Онлайн-презентація відбулася за участі Віце-прем'єр-Міністра – Міністра цифрової трансформації Михайла Федорова, Президента України Володимира Зеленського, Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала, Міністра внутрішніх справ Арсена Авакова та Голови Державної міграційної служби Максима Соколока.

Паспорти у смартфоні офіційно є цифровими аналогами паперових та пластикових документів та мають таку ж юридичну силу, що засвідчує постанова Кабінету міністрів №278 «Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування паспорта громадянина України у формі картки в електронному вигляді та паспорта громадянина України для виїзду за кордон в електронному вигляді», прийнятої 15 квітня.

Е-паспорт посвідчує особу громадянина там само, як і ID карта чи біометричний закордонний паспо всередині країни. Загалом таких паспортів, починаючи з 1 січня 2015 року, видано подан 19,6 млн українців.

Вже зараз, в умовах карантину, цифрові паспорти можна використовувати як посвідчення особи на випадок, якщо зупинить поліція. Крім того, з електронним документом у межах України можна отримувати поштові послуги та проводити банківські операції, підтвердити досягнення повноліття при купівлі в магазині сигарет чи алкоголю, отримати медичні послуги та багато іншого.

За цифровим паспортом також можна скористатися бібліотекою, отримати послуги зв'язку, входити в адмінбудівлі та отримувати державні послуги у ЦНАПах, на порталі Дія або для одержання коштів при поверненні товару.

Електронний паспорт у Дії формується автоматично, за умови наявності усіх необхідних відомостей про відповідний документ в Єдиному державному демографічному реєстрі.

Цифровий паспорт – більш надійний, ніж паперовий та не менш надійний, ніж пластиковий. Щогодини мобільний застосунок Дія оновлює інформацію про документи в реєстрах, а кожні три хвилини формується унікальний QR-код, за яким з будь-якого смартфона, де встановлено Дію, можна перевірити паспорт.

Понад 17 тис. українців тестували е-паспорти майже місяць і відтепер кожен може скористатися паспортом у смартфоні! Україна – одна з перших у світі держав, де можливо користуватися е-паспортом без потреби пред'являти паперового чи пластикового аналогу. І перша в світі, що надає найбільш повний перелік життєвих ситуацій застосування цифрового паспорту (*Цифрові паспорти вже доступні в мобільному застосунку Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/tsifrovi-pasporti-vzhe-dostupni-v-mobilnomu-zastosunku-diya>. – 2020. – 22.04*).

Відтепер під'єднатися до інтегрованої системи електронної ідентифікації (ICEI) можна онлайн! Відповідний наказ №61 затверджено у Міністерстві цифрової трансформації.

Раніше, щоб під'єднатися до ICEI – <https://id.gov.ua>, потрібно було підписати договір на папері. Це займало кілька днів. А в теперішніх умовах карантину взагалі недоцільно виходити з дому, щоб підписувати такий документ.

Тож власники інформаційно-телекомунікаційних систем ідентифікації зможуть під'єднуватися до ICEI електронно. В результаті чого громадяни отримують швидку та надійну ідентифікацію особи.

Мінцифра та технічний адміністратор ICEI ДП «ДІЯ» також відповідатимуть за оновлення програмного забезпечення сервісу автентифікації та під'єднання нових засобів електронної ідентифікації, які з'являються на ринку України.

Своє під'єднання до ICEI здійснюють:

- інформаційно-телекомунікаційні системи надання адміністративних та інших видів послуг в електронній формі;
- інформаційно-телекомунікаційні системи постачальників послуг електронної ідентифікації, які реалізують схеми електронної ідентифікації (ЦСК, власники інформаційно-телекомунікаційних систем банківських установ, оператори мобільного зв'язку тощо);
- інформаційно-телекомунікаційні системи, які реалізують схеми електронної ідентифікації в рамках транскордонної взаємодії.

Для під'єднання необхідно:

1. Ознайомитися з умовами договору, заповніть та підпишіть Заяву приєднання за допомогою електронного підпису (форма заяви та договору – на сайті ICEI). Підписати заяву КЕП можна на сайті ЦЗО, ICEI або на будь-якій іншій платформі для накладення підпису на документ.

2. Надіслати підписану заяву на обидва email: hello@thedigital.gov.ua та help@id.gov.ua

3. Отримати необхідні інструкції від Технічного адміністратора ICEI щодо під'єднання.

Таке спрощення значно економить час і дозволяє отримати електронні послуги, не виходячи з дому.

Нагадаємо, ICEI – це майданчик, який об'єднує різних надавачів послуг електронної ідентифікації (наприклад, електронний підпис, MobileID, BankID, ID-картка).

Ціль цього майданчика – уніфікувати та спростити процес цифрової ідентифікації для населення, адже необхідність постійно використовувати різні системи ідентифікації (до того ж, без єдиних вимог щодо їх взаємодії) створює значні незручності та плутанину (*Відтепер під'єднатися до інтегрованої системи електронної ідентифікації (ICEI) можна онлайн! // <https://thedigital.gov.ua/news/vidteper-pidednatisya-do-integrovanoi-sistemi-elektronnoi-identifikatsii-isei-mozhna-onlayn>. – 2020. – 15.04*).

Президент України Володимир Зеленський провів телефонну розмову з Президентом Естонської Республіки Керсті Кальюлайд.

«Бажаю вам міцного здоров'я та сил для подолання цієї кризи. Також висловлюю підтримку всім громадянам Естонії, особливо тим, хто постраждав унаслідок пандемії коронавірусу. Бажаю якнайшвидшого одужання всім, хто хворіє на COVID-19».

Володимир Зеленський наголосив на необхідності міжнародної координації зусиль для протидії пандемії коронавірусу та боротьби з її наслідками, зокрема в економічній та соціальній сферах.

«Знаю, що днями Естонія організувала онлайн-хакатон з пошуку цифрових рішень для боротьби з пандемією COVID-19. Ця інноваційна ініціатива щодо «цифрового» реагування на сучасні виклики є вчасною та корисною. Перекоаний, вона знайде підтримку і в Україні», – наголосив Президент.

Керсті Кальюлайд привітала Володимира Зеленського з реформами, які просуваються попри поширення коронавірусу, особливо з ухваленням закону про ринок землі. Вона висловила сподівання на успішний розгляд законопроекту про банківську діяльність та зауважила, що Естонія бачить поліпшення бізнес-клімату в Україні, покращення у роботі правової системи та значне зменшення корупції на вищому рівні.

Президент Естонії також зазначила, що інвестори цієї країни зацікавлені в українських проектах.

«Ми маємо багато реформ і багато законопроектів для пришвидшення економічного зростання. Через коронавірус деякі з них були відкладені, але ми не зупиняємось у нашому прагненні реформувати Україну. Ми готові боротися за кожен долар і раді бачити естонських інвесторів в Україні», – сказав Володимир Зеленський.

Президент України висловив подяку за традиційну підтримку з боку Таллінна суверенітету й територіальної цілісності нашої держави, передусім

у контексті непостійного членства Естонії у Раді Безпеки ООН у 2020-2021 роках.

«Бажаю вашій делегації у Раді Безпеки ООН успішного головування у травні цього року, що проходить на тлі безпрецедентної ситуації, спричиненої розповсюдженням COVID-19. Підтримую позицію Естонії, що Рада Безпеки ООН має реагувати на пандемію, яка становить загрозу миру та світовій безпеці», – сказав Глава держави.

Співрозмовники підтвердили важливість збереження санкцій ЄС щодо Росії до повного відновлення територіальної цілісності України, а також погодилися з неприпустимістю штучного використання пандемії коронавірусу для політичних цілей.

Володимир Зеленський та Керсті Кальюлайд обговорили заходи політичного діалогу на найближчу перспективу, а також підготовку до Другого цифрового форуму Україна – Естонія, який планується провести восени цього року в Києві.

«Діджиталізація, електронне урядування, кібербезпека є пріоритетними сферами співпраці між Україною та Естонією. Сподіваюся привітати вас у Києві восени, під час Другого цифрового форуму, та обговорити прогрес нашої співпраці», – зазначив Володимир Зеленський *(Володимир Зеленський провів телефонну розмову з Президентом Естонії Керсті Кальюлайд // <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-proviv-telefonnu-rozmovu-z-prezidentom-e-60633>. – 2020. – 14.04)*.

Ухвалено закон №2370 «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», який розглядали в другому читанні.

Новий закон передбачає запуск повноцінної бази всіх геоданих України – земельні ділянки та нерухомість, а також населені пункти, ліси, надра, транспортні мережі та державний кордон.

Наразі не існує схожої бази даних, уся інформація зберігається окремо в регіональних відділах земельного кадастру.

Також існувала проблема з класифікацією та зберіганням даних інформації. Не було точних вимог до структури, складу та розподілу характеристик геоданих, що дуже часто призводило до невідповідностей в інформації.

До того ж не було відкритого доступу до даних, оскільки спочатку треба було подавати заявку на запит, щоб отримати певну інформацію.

Мета нового закону полягає в тому, щоб надати відкритий доступ до всієї інформації геоданих. Тобто Національний геопортал стане єдиним ресурсом, де можна буде отримати усю необхідну інформацію.

Нещодавно ухвалили закон №2178-10 про ринок землі, що стало однією з найочікуваніших реформ з часів незалежності.

Розвиток інфраструктури геоданих потрібен для відкриття ринку землі, оскільки це зробить сам процес прозорим та позбавленим корупції *(Станіслав Троянов В Україні відкриють доступ до даних про землю –*

ухвалили закон // <https://nachasi.com/2020/04/13/geoinformation-source>. – 2020. – 13.04).

Україну обрано серед країн Східного Партнерства ЄС та запрошено до участі в пілотних проєктах по електронному підпису. Міністерство цифрової трансформації отримало відповідне підтвердження 10 квітня.

Відбір проводився програмою EU4Digital, що фінансується ЄС, на основі оцінки адаптації українського законодавства та технічної реалізації вимог у сфері електронних довірчих послуг.

Ціль пілота – досягнути технічну транскордонну інтероперабельність кваліфікованих електронних підписів. Це надасть можливість підписувати угоди та інші документи з іноземними компаніями за допомогою електронного підпису. Зокрема, Україна тестуватиме е-підписи на реальних прикладах застосування в Естонії та Молдові.

Цим кроком Україна наближується до інфраструктури Європейського Союзу, використовуючи максимум наявних можливостей європейської інтеграції завдяки виконанню відповідних зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС (**Україну обрано для участі в пілотних проєктах для транскордонного електронного підпису** // <https://thedigital.gov.ua/news/ukrainu-obrano-dlya-uchasti-v-pilotnikh-proektakh-dlya-transkordonnogo-elektronnogo-pidpisu>. – 2020. – 13.04).

Міністерство цифрової трансформації на основі Big Data від операторів мобільного зв'язку, Київстар, Водафон-Україна та Лайфселл, створює мапу, якою можуть користуватись РНБО та МОЗ. Мапа демонструє, чи дотримуються абоненти, що повернулись із країн з пандемією, починаючи з 17 березня, умов обов'язкової самоізоляції. Мета створення мапи – оптимізація дій держави щодо запобігання пандемії коронавірусу в Україні. Дані від операторів не містять персональної інформації про абонентів.

Усі країни, де вирує пандемія, використовують сучасні технології для боротьби із розповсюдженням коронавірусу. Україна – не виняток. Один із інструментів, що дозволяє оцінити загальну картину із дотримання громадянами, що знаходяться у групі ризику, умов обов'язкової самоізоляції – аналіз Big Data від операторів мобільного зв'язку.

Мінцифри звернулося до операторів мобільного зв'язку з проханням надати дані без персональної інформації про абонентів, що повернулися з роумінгу з низки країн з пандемією, починаючи з 17 березня.

Мінцифри отримує від операторів мобільного зв'язку Big Data про більш, ніж пів мільйона людей. На основі цих даних створюється мапа, якою можуть користуватись РНБО та МОЗ.

Які дані отримує держава? Чи захищені персональні дані?

Питання захисту персональних даних абонентів – принципове для Уряду і, для операторів. Отже, дані від мобільних операторів, що отримує

Мінцифри для аналізу, не містять жодної персональної інформації про абонентів. Отримується тільки інформація про:

- кількість осіб у населеному пункті, що повернулися з-за кордону;
- країни та канал повернення;
- кількість, яка не дотримується карантину (понад 20 % днів з моменту повернення з-за кордону);
- сумарну кількість інших людей, з якими контактували порушники.

На основі даних від операторів держава не може:

- визначити конкретних осіб, які порушують режим обов'язкової самоізоляції;
- слідкувати за будь-яким абонентом.

Що саме відображено на мапі?

За допомогою аналізу великого обсягу даних були визначені населені пункти, у яких мешкають люди, що повернулись із-за кордону та найменше дотримувались режиму обов'язкової самоізоляції протягом 14 днів після приїзду. При поверненні в Україну вони надають добровільну згоду на дотримання спеціального режиму.

Жовтогарячий – 50-200 людей не дотримувались взятих на себе зобов'язань. Червоний – більше 200. При цьому у великих містах беруться дані на площі 500 на 500 метрів.

Як держава може використовувати мапу?

- оцінювати рівень дотримання режиму самоізоляції особами, що мають високий ризик бути носіями COVID-19 у різних містах.
- оптимізувати розміщення ресурсів у тих регіонах, де найгірший рівень дотримання.
- ефективно планувати заходи із безпеки та захисту здоров'я громадян.

Яка користь для громадян?

Завдяки мапі, громадяни можуть оцінити ступінь ризику небезпеки у своєму регіоні. І беручи до уваги таку наочну інформацію, більш ретельно дотримуватись умов загального карантину (*Мінцифра використовує Big Data для боротьби з пандемією // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-vikoristovue-big-data-dlya-borotbi-z-pandemiei>. – 2020. – 09.04*).

Міністерство цифрової трансформації України разом із Державним агентством України з питань кіно оцифрували процес видання посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів.

«Щоб отримати право на розповсюдження і демонстрування фільмів, заявнику тепер не потрібно йти до Держкіно та отримувати десятки паперових екземплярів «прокаток», – розповідає **Віцепрем'єр-міністр України – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Тепер прокатне посвідчення від Держкіно можна отримати дистанційно. Наступним кроком буде подання документів на отримання цифрового прокатного посвідчення і його передання між власниками прав прокату.

Сьогодні Держкіно видало перші три електронні прокатні посвідчення.

Прокатне посвідчення надає дистриб'юторам право на розповсюдження фільмів, а кінотеатрам – право на їх демонстрацію на території України *(Держкіно та Мінцифри перевели прокатне посвідчення у цифровий формат // <https://thedigital.gov.ua/news/derzhkino-ta-mintsifri-pereveli-prokatne-posvidchennya-u-tsifroviy-format>. – 2020. – 07.04).*

Регіональні ініціативи

Відтепер жителі столиці матимуть змогу отримати послугу реєстрації місця проживання в рамках комплексної послуги «Малятко».

Підтвердження про реєстрацію місця проживання дитини надсилатиметься на електронну адресу або у вигляді смс-повідомлення на період карантину. Тож батькам не варто перейматися через відсутність паперового підтвердження реєстрації. Відповідну довідку вони зможуть отримати вже після завершення карантину.

Окрім цього, послуга вперше стала доступною у всіх відділах ДРАЦС міста Києва. На період карантину сервіс можна також отримати у 7 пологових будинках.

Нагадуємо, що на час дії карантину перебіг строків звернення за отриманням адміністративних послуг зупиняється. Від дня припинення карантину перебіг цих строків продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення.

Впровадження послуги реалізується Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Прем'єр-міністра України, Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальної політики, Міністерства фінансів, Державної міграційної служби, Державної податкової служби та за сприяння міжнародних проєктів: програми EGAP (Швейцарська Конфедерація та Фонд Східна Європа), SURGe за підтримки Уряду Канади, проєкту EGOV4UKRAINE, що є частиною програми U-LEAD з Європою, EU4PAR, Grid Dynamics Life (*Сервіс «Малятко» розширюється у Києві // <https://thedigital.gov.ua/news/servis-emalyatko-rozshiryuetsya-u-kyevi>. – 2020. – 30.04).*

Киянин Ігор Ніколаєв запустив проєкт **Egov.in.ua** – агрегатор всіх державних послуг в Україні, які доступні в онлайні на сьогоднішній день.

«Якщо всі необхідні електронні послуги будуть зібрані на одній платформі, інформація на якій буде постійно перевірятися на актуальність, це значно прискорить діджиталізацію суспільства і виробить нові звички», – переконаний автор агрегатору.

Недавні дослідження Міністерства цифрової трансформації України показують, 37,9 % українців у віці від 18 до 70 років володіють цифровими навичками, які передбачають використання інтернету для вирішення проблем, на рівні нижче середнього. Ще 15,1 % не володіють ними зовсім, йдеться на новоствореному сайті.

За словами авторів проекту, це означає, що українці не користуються сучасними технологіями, які полегшують життя для вирішення нагальних проблем.

The screenshot shows the E-GOV website interface. At the top, there is a navigation bar with tabs: ГОЛОВНА, РЕГІОНИ, ПРО НАС, СЕРВІСИ, and E GOV ЗАКОНИ. Below the navigation bar, there are eight service cards arranged in a 2x4 grid. Each card features an icon and a short description of a service.

Іконка	Опис послуги
Консультації по впровадженню систем електронного правління у вашому регіоні	Отримання доступу до набору послуг для розвитку E-Gov
Отримання інформації про оновлення у сфері E-Gov	Первинні юридичні консультації
Отримання інформації про стан розвитку E-Gov у вашому регіоні	Можливість запропонувати сервіс для розміщення на платформі
Можливість подати заявку на отримання гранту для розвитку сервісу	Отримання доступу до усіх E-Gov законів

«Люди звикли вирішувати питання в кабінетах, відстоявши при цьому шалені черги і пройшовши безглузді бюрократичні процедури. Це призводить до того, що українці або зовсім обходять державні процедури або витрачають величезну кількість найціннішого життєвого ресурсу – часу на питання, яке можна вирішити в декілька кліків онлайн», – пишуть розробники.

Створення такого агрегатора вони вважають одним із кроків, який допоможе подолати цю проблему.

Щоб скористатися якимось сервісом, потрібно вибрати його на сайті, після чого користувача перенаправить на офіційну сторінку цієї послуги на державному домені, пише видання.

Також можна вибрати послуги, доступні в регіоні:

The screenshot shows the E-GOV website interface with the 'РЕГІОНИ' tab selected. Below the navigation bar, there is a large heading 'Оберіть ваш регіон'. Underneath, there is a list of Ukrainian regions and a map of Ukraine with regional boundaries. The text below the heading reads: 'Після цього вам буде доступний перелік сервісів у вашому регіоні'.

Регіон
АР Крим
Волинська
Донецька
Закарпатська
Івано-Франківська
Кіровоградська
Львівська
Одеська
Рівненська
Тернопільська
Херсонська
Вінницька
Дніпропетровська
Житомирська
Запорізька
Київська
Луганська
Миколаївська
Полтавська
Сумська
Харківська
Хмельницька

Зазначається, що агрегатом державних сервісів Egov.in.ua регулярно оновлює список сервісів, якщо з'являються нові.

На сайті повідомляють, що кожен може стати волонтером у своїй області й допомогти у розвитку проєкту. Для цього можна звернутись до авторів проєкту.

Щоб розмістити відсутній на сайті сервіс, потрібно заповнити форму й відправити заявку команді Egov.in.ua. Фахівці перевірять його і додадуть на сайт, якщо він відповідає критеріям.

E GOV

ГОЛОВНА

РЕГІОНИ

ПРО НАС

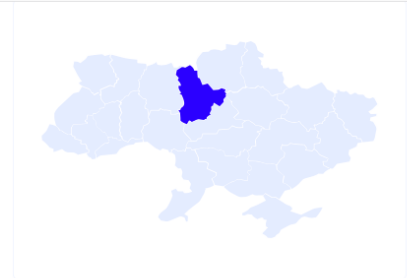
СЕРВІСИ

E GOV ЗАКОНИ

Київська

Портал E-Gov - це рішення для перегляду електронних сервісів в Україні та єдиного доступу до них. Для вашого комфорту сервіси розділені на всеукраїнські та регіональні категорії.

На цьому сайті зібрані усі електронні рішення, які на даний момент представлені в Україні. Цей сервіс повністю безкоштовний. Його мета - спрощення та популяризація E-Gov сервісів.

Комунальні послуги 8

Регіональні сайти 2

Місто 8

Для жителя 5

Поліція та безпека 1

Транспорт 5

Охорона здоров'я 1

Освіта 1

Бюджет 3

Містобудівний кадастр Києва

Розділ: Місто

Інформаційно-аналітична система "Майно"

Розділ: Місто

(Катерина Гончарова Киянин створив агрегатор всеукраїнських і локальних електронних сервісів // <https://ms.detector.media/onlain-media/post/24437/2020-04-02-kiyanin-stvoriv-agregator-vseukrainskikh-i-lokalnikh-elektronnikh-servisiv>. – 2020. – 02.04).

Експертний погляд

Людмила Рабчинська, заступниця міністра цифрової трансформації з розвитку публічних послуг:

Попит на онлайн-послуги активно зростає у зв'язку з карантином.

Статистика користування порталом Дія демонструє дивовижні речі – українці порівняно з минулим роком вдвічі частіше почали відкривати ФОП онлайн, а кількість внесення змін до даних, найчастіше КВЕДів, зросла вчетверо.

Якщо з 20 березня до 20 квітня 2019 року було електронно відкрито 3261 ФОП та 1993 рази вносилися зміни до даних про ФОП, то з 20 березня до 20 квітня 2020 року було відкрито 6235 ФОП та 8074 рази вносилися зміни до даних.

З 2 квітня послуги з відкриття, припинення ФОП та внесення змін до даних стали доступними на порталі Дія.

Раніше, окрім електронного подання заяви, користувач був вимушений додатково відвідувати податкову, приходити з оригіналами документів та дозаповнювати деякі форми заяв.

Тепер усього цього робити не потрібно. Ми розширили спектр супутніх послуг, які надаються при реєстрації ФОП.

Заява платника податку на додану вартість стала доступною онлайн, крім того послуга з реєстрації підприємця включає взяття на облік платників єдиного податку податковою службою та державними органами статистики.

Держава в смартфоні стартувала: як працюватиме додаток «Дія» і чи варто переживати за безпеку

Звісно ж простого оцифрування послуг замало – нікому не потрібна електронна канцелярія, тому сервіс потребував реінжинірингу.

Необхідно було збільшити кількість документів при електронному поданні, а також визначити команду з близько 150 державних реєстраторів з 7 міст, яка працює виключно з порталом Дія.

Завдяки організації відповідного навчання команди реєстраторів кількість відмов в державній реєстрації вдалося зменшити.

На основі результатів детального аналізу customer journey ми спростили введення даних, завдяки чому об'єм заяви зменшився майже в 5 разів, розташували підказки на кожному етапі заповнення заяви і створили тест, який дозволяє обрати КВЕД та систему оподаткування без додаткових консультацій зі спеціалістами.

Після реєстрації ФОП заявник отримує виписку з ЄДР в особистому кабінеті. І це єдиний необхідний для початку підприємницької діяльності документ.

До того ж фізичні особи-підприємці можуть не вести книгу обліку доходів під час карантину, якщо її ведення повинно було розпочатися після

встановлення карантину. Тобто сьогодні кожен може отримати комплексну послугу з реєстрації підприємницької діяльності, не виходячи з дому.

Зручність та зрозумілість сервісу, автоматизованість процесів та можливість не відвідувати держоргани – ось ключові критерії якості електронних послуг.

І саме за цими принципами має працювати кожен державний сервіс. Бігати мають дані, а не люди (*Електронна канцелярія: як оформити ФОП вдома* // <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/04/29/659939/?fbclid=IwAR3fHWTrdE3Gjn5v1w00qNWPxm2IHL1H5ceEhjWkRfxCdNkEF9WCKEmRDAА>. – 2020. – 29.04).

Михайло Федоров, віцепрем'єр-міністр України, міністр цифрової трансформації:

Переваги, які отримує бізнес від переходу на цифру, справді вагомі.

Період карантину для Мінцифри виявився напрочуд плідним – він запам'ятається низкою гучних релізів. Серед них і сервіс підписання документів на порталі Дія, який ми презентували наприкінці квітня. Він має наблизити до громадян та бізнесу сферу електронних довірчих послуг, розвиток якої – наша зона відповідальності.

Документообіг – фундамент будь-якого бізнесу, головний інструмент підзвітності й безперервний драйвер процесів. Угоди, рахунки, акти виконаних робіт – на початку паперовий документообіг може здаватися непоганим варіантом, однак у ході розвитку бізнесу ручні процеси стають доволі обтяжливою практикою. Електронний документообіг, навпаки, дозволяє оптимізувати бізнес-процеси. А ще відкриває безліч переваг – про них і поговоримо.

Технології дозволяють значно зекономити час – не менш цінний ресурс.

Електронний документообіг – це просто

Перший крок до його впровадження – електронний підпис. Тому перехід з паперу на цифру підприємству варто розпочати зі забезпечення електронними підписами співробітників, уповноважених діяти як представники компанії.

Для автоматизації та впорядкування усіх процесів, пов'язаних з документами, існують сервіси електронного документообігу. Найпопулярнішими на українському ринку є такі: М.Е.Дос., СОТА, ВЧАСНО, FlyDoc, Star. Docs, DocumentOnline, Електронна звітність Paperless, FREDO ДокМен, FREDO Звіт, Арт-Офіс, Арт-Звіт Pro. Їх функціонал дозволяє підписувати електронні документи, обмінюватися ними з контрагентами та вести звітність.

Підписати електронний документ можна й онлайн. Для цього можна скористатися сервісом підписання документів, який ми запустили на порталі Дія. Процес підписання тут охоплює всього декілька кліків, а безпека гарантована. Підписаний документ залишається лише у вашому браузері

й не передається на портал Дія. А технологія шифрування закриває доступ до інформації для будь-якої особи, яка не володіє секретним ключем.

Електронний підпис несе таку ж юридичну силу, як і власноручний, має найвищий рівень довіри та гарантує автентичність даних. Натомість після скасування печаток на документах та введення адміністративної відповідальності за їх вимогу перевірити походження підпису на папері доволі складно.

Ще одна функція на порталі – перевірка підпису. Так можна отримати інформацію про всі підписи на файлі, а саме особу підписанта, час підпису, номер сертифіката та інше.

Про юридичну силу електронних документів

Відповідно до українського законодавства у сфері електронного документообігу та електронних довірчих послуг, документи з накладеним КЕП є оригіналами документів так само, як і аналогічні паперові версії документів з власноручним підписом. Тому нічого не стоїть на заваді до використання первинних електронних документів у бухгалтерському обліку та подання їх державним органам на перевірку.

У ході судової тяганини електронні документи, підписані КЕП, можуть бути доказами у суді. На них розповсюджуються загальні правила доказування та оцінки судом доказів.

Переваги електронного документообігу

Переваги, які отримує бізнес від переходу на цифру, справді вагомі. За підрахунками, на тонах видаткових матеріалів, що супроводжують паперовий документообіг, та логістичних послугах компаніям вдається заощадити 1–2 % від обороту.

Технології дозволяють значно зекономити час – не менш цінний ресурс. При налагодженій комунікації з контрагентом підписати документ онлайн можна за лічені хвилини. У паперовому документообігу процес підписання займає від двох днів: одна сторона підписує документ на папері та відправляє його через службу перевезень або подорожує до контрагента для особистого підписання документу.

Оптимізація роботи співробітників підвищує їх ефективність. Скорочення споживання паперу додає плюсів у карму за екологічну свідомість. І найголовніше: електронний документообіг – це рішуче новий рівень безпеки та прозорості, оскільки всі етапи обробки документів протоколюються та зберігаються, а електронний підпис захищає важливу інформацію від сторонніх (*Електронний документообіг. Що хвилює українських підприємців // https://nv.ua/ukr/opinion/elektronniy-dokumentoobig-chomu-biznesu-varto-vidmovitis-vid-paperu-ostanni-novini-50084950.html?utm_campaign=article_heads&utm_medium=heads&utm_source=site. – 2020. – 28.04).*

Від сплати штрафів за порушення правил дорожнього руху до отримання допомоги при народженні дитини – **MediaSapiens** наводить

перелік державних та інших послуг, якими через інтернет можуть користуватися українці. З огляду на карантин, це стає ще більш актуальним.

Документи в смартфоні

6 лютого українцям з помпою презентували додаток «Дія». Поки він корисний лише водіям, бо в ньому доступні посвідчення водія та техпаспорт автомобіля. Е-права та е-техпаспорт формуються автоматично за наявності відомостей в інформаційній системі МВС. Перевіряти їх мають за згенерованими QR-кодами, що діятимуть три хвилини. Невдовзі Міністерство цифрової трансформації обіцяє додати в програму ще й паспорт (ID-картки), закордонні біометричні паспорти та студентський квиток.

«Україна – третя в Європі й десята країна у світі, в якій є електронні документи у смартфоні», – казав **міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Для формування електронних документів треба пройти ідентифікацію. BankID у додатку реалізовано зручно і ввійти в «Дію» можна за секунди, якщо у вас на смартфоні, приміром, є програма «Приват 24».

Щоправда, електронні паспорти підійдуть не всюди. Мінцифри обіцяє, що їх можна буде використати для подорожей залізничним або повітряним транспортом у межах країни; у медзакладах, банках та на пошті; під час отримання адміністративних, готельних, телекомунікаційних, бібліотечних послуг; для підтвердження віку в магазині; для підтвердження особи на запит правоохоронних органів; під час повернення придбаного товару у магазині; для входу до адміністративних будівель.

2 квітня в Україні запустили державний портал «Дія», де тепер можна отримати 27 публічних послуг онлайн. Приміром, на порталі є можливість оформити довідку про несудимість, допомогу при народженні дитини або щомісячне відшкодування вартості послуг із догляду за дитиною до трьох років. Можна подати позов до суду, зареєструвати авто або отримати послуги, пов'язані з документами водія, оформити низку ліцензій, дозволів чи отримати витяги з реєстрів.

Плани урядовців

Введення електронних послуг – це не нова ідея «Слуги народу». Раніше переведенням в електронний формат різних довідок і дозволів займалось Державне агентство з питань електронного урядування (з вересня 2019 року саме його переформатували у Мінцифри). Щоправда робили вони це зі значно меншим піаром.

На початок 2019 року на Урядовому порталі українцям була доступна 121 державна електронна послуга, а за рік в агентстві планували додати ще 50. Також знайти їх можна було на Єдиному державному порталі адміністративних послуг чи на сайті iGov. Тепер Мінцифри обіцяє перевести в онлайн 100 % публічних послуг для громадян та бізнесу до 2024 року.

За словами міністра, Мінцифри отримає від Європейського Союзу 25 млн євро, зокрема, на покращення онлайн-послуг.

У міністерстві сказали MediaSapiens, що поки займаються оптимізацією тих послуг, які вже були переведені в онлайн раніше, а додавання нових – це плани на майбутнє.

«Поки що відомство не оцифровує нові послуги. Цього року ми працюємо над тим, щоб оптимізувати ті послуги, які вже були переведені в онлайн. Адже ті послуги, які вже були в онлайні покривають близько 85 % потреб населення. Але часто вони були оцифровані половинчато. Приміром, багато «послуг» передбачали як максимум – онлайн-запис у чергу у відомство. Це не була послуга повного циклу, яка надається в електронному форматі. Ми змінюємо цей підхід.

Деякі державні послуги взагалі ліквідуємо, бо намагаємось оптимізувати процеси. На нашу думку, не завжди є сенс брати довідку заради довідки, якщо ця інформація вже є в державі. А отримання довідки – це теж є послугою», – розповіли нам у Мінцифри.

Отримати допомогу при народженні дитини. І не тільки

У 2018 році найбільше українці користувалися електронними послугами по оформленню допомоги при народженні дитини, житлової субсидії, отриманню довідки про відсутність судимості та відсутність заборгованості.

Наприклад, у травні 2018 року допомогу на дитину через інтернет оформила й Ольга Жук з Тербовлянської ОТГ. «Я знайшла статтю, як оформити таку допомогу, де було посилання на сайт Мінсоцполітики. Все було дуже просто, зайняло 15 хвилин і не треба було нікуди їхати. Заповнила всі дані документів. Але був тоді ще один сирий момент: банківський рахунок мають зареєструвати у службі, яка мені перераховуватиме гроші. Я пішла в банк, але вони не змогли мені допомогти, бо не були готові до цієї системи. Хоча за хвилин десять менеджер банку зрозумів, що і в них є така функція, тому видав мені цю довідку. Я її сфотографувала і надіслала працівниці відомства», – розповіла вона MediaSapiens.

Тепер державні онлайн-послуги, що пов'язані з народженням дитини, також можна знайти на сайті «Дія». Тут можна звернутися по допомогу при народженні дитини, зробити державну реєстрацію народження, реєстрацію місця проживання тощо.

Реєстрація бізнесу та громадських організацій

Серед українських підприємців минулого року були популярними такі е-послуги, як держреєстрація бізнесу та отримання витягу із системи електронного адміністрування ПДВ, розповідав керівник держагентства електронного урядування. Зареєструвати бізнес (чи громадську організацію) можна на сайті Мін'юсту чи в Онлайн-будинку юстиції.

«Я реєструвала ФОП (фізичну особу-підприємця. – Ред.) на сайті Мін'юсту, – розповідає MediaSapiens Марія Ряпулова, яка живе у Києві. – Сподобалося все, що стосується заповнення форм. Але, на жаль, тоді ще не все перейшло в онлайн-формат. Після відкриття ФОП довелося декілька днів їздити в податкову, заповнювати та нумерувати вручну журнал, привозити поштову марку і конверт. Так само і зі зміною КВЕДів: я їх змінила онлайн за

15 хвилин, але тепер, щоб отримати виписку з реєстру з оновленнями, доведеться знову їхати в податкову. Треба буде подати запит на цей папірець, дочекатися, поки вони його надрукують, потім приїхали забрати».

Хоча, приміром, у Юлії Дукач був негативний досвід, про що вона написала в матеріалі на сайті «Тексти». Онлайн вона так і не змогла заповнити заявку на відкриття ФОП, тому все ж пішла у Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Зараз Мінцифри перевів реєстрацію чи закриття ФОП також на портал «Дія». Міністерство заявляло, що значно спростило форму для реєстрації. Наприклад, замість 58 полів у формі стало 12, з'явилося автозаповнення тощо.

Повідомити державі про початок будівництва

Серед популярних е-послуг раніше була й видача документів про початок і прийняття будівництва в експлуатацію. Щоб спростити ці процедури, уряд запускати його наприкінці 2019-го взявся вже уряд Гончарука, а згодом і Шмигалья (міністр цифрової трансформації Михайло Федоров пережив нещодавнє оновлення уряду та зберіг посаду).

«Тепер кожен, хто хоче побудувати дім, гараж, дачу, станції техобслуговування авто, кафе, мінімаркети, невеликі виробництва, склади, аптеки і т.д., може просто за декілька хвилин сповістити про це державу і почати будувати. А потім ще і проінформувати, що завершили будівництво. Через сайт. Без участі чиновника! 5-7 хвилин», – писав міністр у Facebook.

На початках електронний кабінет забудовника працює для найменш ризикових об'єктів будівництва (СС1), але їхня частка перевищує 80 % ринку. Згодом «кабінет» має стати доступним і для інших об'єктів.

Як розповіли нам у Мінцифри, за декілька місяців роботи такими онлайн-послугами успішно скористалися більше 2 тис. разів. Хоча поки сервіс працює у тестовому режимі та, на жаль, станом на 7 квітня його робота заблокована через «технічні роботи».

Подати онлайн-заявку на реєстрацію шлюбу чи розлучення

Зробити це треба на йті від Мін'юсту. Тут можна подати заяви на державну реєстрацію шлюбу чи його розірвання; про зміну імені; попередньо записатися на прийом щодо реєстрації народження чи смерті. Також є можливість запитати видачу повторного свідоцтва чи витягу з реєстру.

Платити податки через електронний кабінет

Раніше кабінетом завідувала Державна фіскальна служба, а з серпня 2019-го її трансформували у Державну податкову службу. Тут можна сформувати індивідуальний податковий календар, подати різні заяви, надіслати листа у відомство, переглянути стан розрахунків із бюджетом, скористатися сервісами системи «Електронного адміністрування ПДВ». Платити податки та збори можна і фізичним особам.

Отримати довідки про земельну ділянку та її оцінку

На цьому сайті можна замовити адміністративні та отримати сервісні електронні послуги Держгеокадастру. Ці е-послуги теж доволі популярні, бо

без них ви земельні ділянки не продасте. Ключове: можна замовити витяг з кадастру про земельну ділянку чи про грошову оцінку землі; отримати інформацію про власника та користувачів земельної ділянки; підключити нотаріуса до Держгеокадастру.

Катерина Гончарова нещодавно продавала земельну ділянку в Чернігівській області. На власному досвіді переконалась у користі онлайн-сервісів. »Завдяки тому, що нотаріуси підключені до держгеокадастру, ми змогли отримати витяги протягом часу оформлення угоди про продаж земельної ділянки. Це зайняло кілька годин. Якби такого сервісу не було, то мені довелося б їхати у відомство за місцем реєстрації і чекати на прийом, отримувати документи вручну, а потім їхати до нотаріуса», – поділилась вона.

Сплатити штраф за порушення правил дорожнього руху чи замовити собі номерні знаки

Мова йде про електронний кабінет водія від МВС. Тут є інформація про ваші транспортні засоби чи порушення, можна сплатити штрафи, записатися в чергу на отримання послуги у сервісних центрах МВС, замовити індивідуальні номерні знаки. Також є можливість онлайн подати скаргу на корупцію в центрах міністерства.

Електронна пенсійна справа

Окрім формування деяких довідок, на порталі електронних послуг Пенсійного фонду можна подивитися електронну пенсійну справу. Тут є інформація про нарахування вам соціальних виплат і ваш страховий стаж за будь-який період, починаючи з 2000 року. Так можна, приміром, оцінити розмір майбутньої пенсії. Послуги також доступні і через мобільний додаток «Пенсійний фонд».

Записатися до сімейного лікаря та перевірити наявність ліків

З 2017 року почала працювати система eHealth (сайт відомий користувачам як Helsi), де можна побачити рейтинг лікарів та записатися до них на прийом. Також тут можна переглянути свою електронну медичну картку, подивитися результати аналізів, призначення лікаря та план лікування. Крім того, нещодавно з'явилась опція передзамовлення ліків в аптеках, що дозволяє і там уникати черг.

А ще громадська організація «Пацієнти України» створила базу «Є-ліки», що дозволяє перевірити наявність в аптеках ліків, придбаних за бюджетні кошти. Для запису до лікаря можна скористатися ще й сервісом Дос.ua.

Декларування товарів та «євроблях»

ДФС запустила веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Тепер можна подавати в електронному вигляді документи про товари, а контролюючі органи проставляють електронні відмітки у спільній базі даних. Раніше під час експортно-імпортних процедур треба було збирати штампи і печатки по різних держорганах. У цьому ж «вікні» нещодавно відкрили розділ, де можна самостійно задекларувати ввезений в Україну автомобіль.

Сплатити онлайн за державні послуги

У лютому 2020 року Кабмін запустив Державний сервіс перевірки квитанцій. Українцям тепер не треба буде ходити у відділення банків, щоб заплатити за різні державні послуги та довідки. Сплачувати можна через інтернет-банк чи банківські додатки. Підтвердити оплату послуг можна, називаючи відомствам тільки номер квитанції.

Це працюватиме у сервісних центрах МВС (оплата за водійське посвідчення, довідку про несудимість), міграційній службі (оплата за оформлення паспортів), органах реєстрації цивільного стану (документи про народження, шлюб тощо), у ЦНАПах та облдержадміністрація (оплата за ліцензію чи виписку). Поки така опція доступна лише клієнтам трьох банків: «А-Банк», «Приватбанк», «Монобанк» (співзасновником якого є вже колишній міністр Кабінету міністрів Дмитро Дубілет).

Банківські послуги через інтернет

З 2011 року працює найбільш популярний в Україні інтернет-банкінг від «Приватбанку». Наприкінці 2016 року цей банк націоналізували. Через «Приват24» можна переказати кошти, управляти картками, оформити депозит, замовити розрахунок кредитного рейтингу, купити валюту тощо. Завдяки співпраці банку з іншими компаніями на сайті також зібрані різні послуги: від замовлення води та пошуку лікаря до сплати за мобільний рахунок та комунальні послуги.

Коли в Україні оголосили про карантин, кількість завантажень додатку «Приват24» зросла вп'ятеро. Ним користуються вже понад 11 млн осіб. У ньому зібрана більшість функцій із сайту, а також є опція перегляду доступних банкоматів та терміналів банку на карті.

Додатками конкурентів користуються менше. Наприклад, в «Ощад 24/7» – близько 3 млн користувачів, а «Монобанк» – 1 млн юзерів. Знайти банкомат потрібного банку можна, наприклад, на сайті додатку «БанкоМая» (є також додаток для смартфонів).

Пошук у відкритих державних даних через бота

У 2016 році у різних месенджерах запустили OpenDataBot – путівник по відкритих даних. Спочатку він допомагав моніторити декларації чиновників. Згодом платформа підключила понад 20 державних реєстрів: перевізників, адвокатів, нерухомого майна, божників, платників єдиного податку, викрадених/втрачених/недійсних паспортів тощо. Також був запущений пошук за судовим реєстром «Бабуся». Цей сервіс може надсилати користувачу сповіщення про оновлення інформації щодо будь-якої судової справи.

«З одного боку «Бабуся» прискорює професійний доступ для юристів, які досліджують судові рішення, а з іншого спрощує всім громадянам України взаємодію з судовою системою. Наприклад, «Бабуся» скаже, якщо засідання по вашому розлучному процесу було перенесено. І, звісно, це незамінний інструмент для розслідувальної журналістики», – казав розробник «Бабусі» Андрій Хорсев.

В OpenDataBot є свій додаток для смартфонів. У 2020 році через бота реалізували сплату податків ФОПам та купівлю залізничних квитків (RailwayBot).

Ще швидко перевірити бізнес-партнера онлайн дозволяє система для бізнесу YouControl. Вона платна. Формує актуальне на час запиту «досьє» компанії із понад 50 офіційних джерел даних. Крім компаній, можна також отримати інформацію і про фізичних осіб: чи не перебувають вони у розшуку або ж переховуються від слідства, чи не мають вони боргів.

Відстежити поштове відправлення

У 2018 році з'явився додаток для смартфонів від «Укрпошти». Його вже завантажили більше 100 тис. разів. Тут можна відстежити відправлення, знайти найближче відділення, розібратися з поштовими індексами, розрахувати вартість міжнародних відправлень і відправлень по Україні, оформити відправлення та здійснити грошовий переказ. Також подібні функції є в додатків інших поштових операторів: «Нова пошти», «ІнТайм», «Міст Експрес» тощо.

Купити та повернути квитки на потяг

Вже сім років, як українці можуть користуватися електронними квитками на потяги. З січня 2019-го «Укрзалізниця» почала враховувати пільги людей з інвалідністю одразу під час продажу е-квитка. Придбати електронний квиток можна через сайт чи додаток «УЗ».

У січні минулого року компанія також відновила функцію повернення квитків через інтернет, яку до того скасовували через зловживання перекупників (квитки масово викупували, а потім здавали перед відправкою потяга). Оформити квиток можна і через додаток «Укрзалізниця» для смартфонів, який запустили у 2017 році.

Заплатити у громадському транспорті через додаток у смартфоні

У травні 2017-го набув чинності закон про е-квиток. За два роки ця система запрацювала в громадському транспорті Києва. Тепер однією картою можна платити всюди: від трамвая до метро. У планах є й підключення маршруток до системи. Оскільки Kyiv Smart Card часто давала збої, 7 лютого перевіряти е-квиток почали спеціальні тестувальники. Вони повинні були випробувати надійність системи. Поповнити картку можна через додаток SmartCity чи сайт. Також купити квиток можна, приміром, через додаток банку «Приват24».

У програмі SmartCity є опція сплати за комунальні послуги та оплати за паркування. Розробники обіцяють додати функції спілкування з КМДА, реєстру домашніх тварин, онлайн-запису до лікаря, запису в електронну чергу в дитячий садок та інші. За паркування також можна заплатити, приміром, у додатку Parking UA.

Е-квиток вводять не лише в Києві, але й у Житомирі, Чернігові, Луцьку, Білій Церкві, Вінниці, Львові, Тернополі, Харкові та інших містах. Муніципалітети також активно вводять термінали для безконтактної оплати за проїзд банківською картою чи телефоном.

Стежити за рухом громадського транспорту і скаржитися на дороги

На початку 2020 року «Київпастрас» запустив карту руху транспорту онлайн. Проте такий сервіс був доступний і раніше через, приміром, додатки EasyWay чи Waze. Ще наприкінці 2019-го в «Укравтодорі» заявили, що розпочинають співпрацю з навігаційною системою Waze, за допомогою якої державне агентство буде збирати скарги на стан доріг.

Сплатити за комунальні послуги

Наприклад, київські підприємства, які надають комунальні послуги, пропонують користувачам зареєструватися в «особистих кабінетах» на їхніх сайтах. Там можна передавати показники лічильників та сплачувати за послуги. Окремі постачальники послуг також почали запускати додатки для смартфонів. Один з них – Yasno (раніше називався «Київські енергетичні послуги»), що постачає електроенергію 3,5 млн українців і юридичним особам у Києві, Дніпропетровській і Донецькій областях. Окремі додатки є, приміром, у Харківобленерго та Харківенергозбут («Харенерго»), у Харківводоканалу, Хмельницьквооканалу, водоканалу «Дніпро-Кіровоград», Київводоканалу і так далі.

Проте є різні опції, як можна заплатити за всі послуги на одному сайті. Це вже згадані сайти інтернет-банкінгу, а також, приміром, комунальний концерн «Центр комунального сервісу», комунальне підприємство «Головний інформаційно-обчислювальний центр», приватні сервіси iPay, Portmone тощо.

Також на початку минулого року Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері енергетики і комунальних послуг, запустила додаток «Енергетика онлайн», де можна подивитись актуальні тарифи на ЖКГ та перевірити платіжки. А КМДА не так давно запустила онлайн-платформу перевірки споживання тепла в будинках.

Поскаржитись місцевій владі

З 2013 року кияни можуть не телефонувати на гарячу лінію, а звернутися до влади Києва через додаток «1551» на смартфоні. У січні 2020 року цю програму оновили та зробили редизайн. Тут можна повідомити про проблеми у столиці щодо ЖКГ, транспорту, реклами, освіти, торгівлі тощо.

Нещодавно у Києві також запрацював телеграм-канал «Київська платформа евакуації». Він дозволяє дізнатися, чи вивезли ваш автомобіль на штраф-майданчик за порушення правил паркування. А тут зібрані місця в Києві для здачі екологічно небезпечного сміття.

Аналогічний додаток для звернень до місцевої влади є, приміром, і в Дніпрі («КЦ Дніпро»), і у Львові («1580 Львів»). А в Харкові обіцяють запускити мобільний додаток «Спорт у смартфоні». Тут буде зібрана електронна база з інформацією про спортивні федерації, спортсменів, тренерів, суддів, секції, спортклуби, стадіони та інші об'єкти спортивної інфраструктури.

Підібрати школу

На сайті #ВідкритаШкола, як заявляють розробники, зібрана інформація про всі школи країни – близько 17 тис. Тут можна дізнатися про заповненість навчального закладу, іноземні мови, профільні класи, гуртки та секції тощо. Крім того, є інформація про результати зовнішнього незалежного оцінювання і вступ до вишів випускників закладу.

Пройти з додатком туристичним маршрутом

Додаток «Культурні маршрути WalQlike» фінансово підтримав Український культурний фонд. Тут є 10 культурно-тематичних маршрутів Києва через основні визначні пам'ятки міста. Можна вибрати тематику квестів або скласти свій власний на основі інтересів. На початку квесту мобільний додаток визначає найближчу до вас пам'ятку і формує маршрут подорожі на 1-3 години. Тут зібрані на карті київські мурали.

Схожі туристичні додатки ми також знайшли, приміром, для Харкова («Прогулки по Харькову»), Одесі («Walks in Odessa»), Львова («Lviv Audio Guide»).

А ще в Києві невдовзі обіцяють запустити архів таємних радянських спецслужб з оцифрованими документами.

Мабуть, тональність загальній цифровізації сервісів в Україні задали великі підприємці: від банків з дуже зручними додатками до компаній доставки. Минула влада взялася оцифровувати державні послуги, нинішня планує зробити їх зручними. Помалу цей тренд підхоплює й місцеве самоврядування. Нам обіцяють 100 % державних онлайн-послуг до 2024 року й електронні документи в смартфоні. Залишається сподіватися, що дані українців будуть надійно захищені, сервіси працюватимуть без збоїв і невдовзі ми отримаємо обіцяну «державу в смартфоні». Карантин тільки підкреслив необхідність таких змін (*Володимир Малинка Що українці вже можуть робити через інтернет? Путівник по «державі у смартфоні» // <https://ms.detector.media/media-i-vlada/post/24460/2020-04-08-shcho-ukraintsi-vzhe-mozhut-robiti-cherez-internet-putivnik-po-derzhavi-u-smartfoni>. – 2020. – 08.04).*

Блоги та соціальні мережі

Юлія Стьопкіна, медіа-стратег у агентстві RMA:

Світ готується до послаблення карантину та часткового зняття обмежень – країни планують заходи протидії новим сплескам хвороби COVID-19. Одним із заходів є використання мобільних застосунків для відслідковування контактів. Навіть Apple та Google об'єдналися для допомоги державним органам у розробці рішення. Які мобільні застосунки використовують країни для боротьби з коронавірусом і чи доведеться нам пожертвувати приватністю задля виходу з карантину?

Цифрове відстеження контактних осіб

Вчені Оксфордського університету опублікували дослідження, яке показує, що в умовах зняття карантину відслідковування усіх контактів інфікованих людей у ручному режимі є надто повільним, аби зупинити спалахи хвороби. Дослідники дійшли до висновку, що лише цифрове відстеження усіх контактних осіб може бути ефективним. Це можна реалізувати через спеціальні мобільні застосунки, які будуть автоматично сповіщувати усіх, хто контактував із хворим, та закликати самоізолюватися.

Які мобільні застосунки використовують країни?

Піонерами у застосуванні смартфонів для відстеження контактів, контролю дотримання карантину та моніторингу здоров'я громадян були азійські країни, які першими постраждали від хвороби. Так, у Китаї програму відслідковування інтегрували у два найпопулярніші застосунки – месенджер WeChat та платформу онлайн-платежів Alipay. Система моніторить стан здоров'я (через спеціальну анкету) та історію контактів людини і видає відповідний код: зелений (людина може вільно пересуватися), жовтий (був контакт із інфікованою особою, людина має витримати 7-денний карантин), червоний (14-денний карантин). Лише люди із «зеленим» статусом можуть проходити крізь спеціальні пропускні пункти із QR-кодами у метро, ресторанах, готелях тощо.

Південна Корея досягла успіхів у подоланні коронавірусу, зокрема, саме через вдале виявлення контактних осіб та обов'язкове поміщення їх на карантин. Для них розробили спеціальний застосунок. Він використовує GPS та передає дані локації користувача. Також застосунок є способом зв'язку з лікарями для повідомлень щодо прогресування хвороби. Для людей, що порушували карантин і виходили з дому без смартфона, влада запровадила ще й електронні браслети.

Однак китайський та південнокорейський застосунки викликали багато хвилювань стосовно захисту персональних даних та прозорості їхнього використання владою. Успіхи цих країн у подоланні хвороби стали можливими, зокрема, завдяки розвиненій системі цифрового стеження за громадянами.

Натомість Сінгапур розробив більш прозорий з точки зору приватності додаток **TraceTogether** для відстеження контактів на базі Bluetooth. Він не використовує трекінг локації, а дані зберігаються у телефоні лише 21 день. Програма фіксує усі контакти із гаджетами, де встановлений застосунок. Якщо людина знаходилася близько до інфікованої особи протягом певного часу, додаток надсилає їй сповіщення. Його встановлення не є обов'язковим, однак влада країни закликає громадян користуватися ним для захисту себе та близьких.

Відстеження контактів із використанням Bluetooth, засноване на обміні анонімними ключами між телефонами, технічні експерти вважають більш безпечним. На основі цієї технології вже розробили або розробляють мобільні застосунки більшість країн: Велика Британія, Італія, Франція, Данія, Австралія, Нова Зеландія, Індія та ін.

Європейська комісія опублікувала детальні вказівки для держав-членів ЄС щодо розробки подібних мобільних додатків. Основні вимоги такі: добровільне встановлення застосунків; затвердження національним органом охорони здоров'я; надійне шифрування персональних даних та збереження конфіденційності; видалення, як тільки додаток стане непотрібним. Єврокомісія особливо застерігає країни від збору даних про місцезнаходження та переміщення людей, які не є необхідними для подібних додатків.

Натомість український застосунок «**Дій вдома**» є аналогом польського Kwarantanna Domowa. Він націлений на контроль осіб, що мають дотримуватися карантину. Функціонал додатку передбачає періодичне надсилання селфі із геолокацією для підтвердження свого перебування.

Партнерство Apple та Google

Технологічні гіганти Apple і Google заявили про спільну розробку технології відстеження контактів на базі Bluetooth. Їхнє партнерство націлене на допомогу урядам та органам охорони здоров'я у контролі розповсюдження вірусу. Компанії наполягають, що конфіденційність та безпека користувачів є пріоритетом у розробці.

План Apple і Google складається з двох етапів. У травні компанії випустять API, що забезпечить сумісність пристроїв на операційних системах Android та iOS у використанні офіційних мобільних додатків органів охорони здоров'я країн. У наступні місяці Apple і Google планують «вшити» відстеження контактів на базі Bluetooth у самі операційні системи, що зробить використання спеціального додатка непотрібним. Компанії зазначають, що технологія працюватиме лише зі згоди користувача у налаштуваннях смартфона.

Технологія Apple і Google заснована на децентралізованому принципі зберігання даних – тобто на пристроях самих користувачів. Натомість деякі країни, зокрема Велика Британія та Франція, наполягають на централізованому підході – коли контакти реєструються на центральному сервері, аби органи охорони здоров'я мали більший контроль над ними. Тому

ці країни вирішили розробляти власні застосунки, а не використовувати технологію Apple і Google. Хоча на пристроях iOS «централізовані» застосунки будуть працювати з обмеженнями – користувачу доведеться розблокувати телефон, щоб додаток працював. Натомість децентралізований підхід вже підтримали Німеччина, Австрія, Швейцарія та Естонія.

Єврокомісія натомість не наполягає на тому чи іншому підході до зберігання даних, однак зазначає, що ці дані не мають бути ідентифіковані (напр., не можна збирати номери телефонів). Тобто якщо інформація і міститься на центральному сервері, вона має бути анонімною.

Як влада має переконати громадян ризикнути своєю приватністю

Питання застосування мобільних додатків для відстеження контактів та контролю дотримання карантину залишається чутливим. Враховуючи те, що ефективність їхнього використання залежить від масовості завантажень, країнам доведеться працювати над побудовою довіри до цієї технології. Завдання влади – знімати побоювання людей щодо порушення захисту персональних даних або зловживання їхнім використанням з боку держави та третіх осіб. Звісно ж, у людей є мотивація використовувати такі мобільні застосунки – адже це запорука виходу з карантину та поступового повернення до нормального життя. Однак влада має прозоро пояснювати процес та мету отримання і зберігання даних, щоб люди почували себе безпечно та не відчували загрози своїй свободі (*Як мобільні застосунки допоможуть вийти з карантину та чого нам це коштуватиме // <https://blog.liga.net/user/yustepkina/article/36708>. – 2020. – 30.04*).

Сергій Барбашин, адвокат, керуючий партнер Trustme Law Firm (м. Київ), член комітету NextGen НААУ:

Спробуємо розібрати найбільш цікаві питання, серед яких: електронне підписання документів, ЕЦП та його перевірка, договірні застереження, взаємодія з судами.

Актуальність електронних документів для використання у господарській діяльності, взаємодії з державними органами та суді збільшується щодня.

У певних сферах взаємодія з клієнтами та підрядниками здійснюється виключно онлайн, не завжди є можливість підписати документи на папері. Дехто не хоче гаяти час на друк та пересилання документів. А інколи суттєві умови правовідносин містяться лише у листуванні (електронна пошта, Telegram, WhatsApp та інші месенджери) та адвокати шукають усі можливі підстави для використання таких доказів у суді.

Спробуємо розібрати найбільш цікаві питання, серед яких: електронне підписання документів, ЕЦП та його перевірка, договірні застереження, взаємодія з судами.

Електронне підписання документів

Законодавством України передбачена можливість укладення договору з використанням електронного підпису. Тобто існує можливість уникнути

підписання договору «на папері». Електронну форму документа передбачає ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг», ЗУ «Про електронні довірчі послуги», ЗУ «Про захист прав споживачів», ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність», ЗУ «Про електронну комерцію», Цивільний кодекс України та інші нормативно-правові акти.

Відповідно до ст. 205 ЦКУ Цивільного кодексу України – Правочин може вчинятися усно або в письмовій (електронній) формі. Також передбачено право сторін обирати форму правочину. А стаття 639 Цивільного кодексу України передбачає, що договір, укладений за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем за згодою обох сторін вважається укладеним в письмовій формі.

Вищезазначені нормативно-правові акти визнають укладеними договори, що підписані за допомогою електронного підпису, а також визначають механізми, способи та порядок укладання таких договорів.

Електронний цифровий підпис

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) – вид підпису, що надає можливість здійснювати підпис документів в електронній формі. Фактично це електронний файл з набором зашифрованих даних для ідентифікації підписанта.

Закон України «Про електронні довірчі послуги» визначає електронний підпис як електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», визначає правову природу електронного документу та закріплює, що юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму.

Електронний цифровий підпис отримується в акредитованих центрах сертифікації ключів (АЦСК), перелік яких можна знайти на сайті Міністерства цифрової трансформації України (czo.gov.ua/ca-registry). Підписання документів ЕЦП є найнадійнішим способом ідентифікації підписувача та фіксації волевиявлення.

Окрім підписання документів ЕЦП, на практиці можуть використовувати скановані документи зі зразками підписів та печаток; простий текстовий підпис в електронному листі; погодження з договором (офертою) може відбуватися шляхом проставлення відповідного «прапорця», «галочки» на веб-сайті.

Підписання та перевірка ЕЦП

Нижче, наводжу невичерпний перелік джерел підписання та перевірки ЕЦП.

Підписати та перевірити документ на наявність підпису ЕЦП можна на вебсайті Міністерства цифрової трансформації України та на вебсайті Інформаційно-довідкового департаменту ДПС:

- підписати – czo.gov.ua/sign, acskidd.gov.ua/sign
- перевірити підпис – czo.gov.ua/verify, acskidd.gov.ua/verify

Також існує різне програмне забезпечення для підписання та перевірки підписаних документів, наприклад «ІТ Користувач ЦСК-1» від Інформаційно-довідковий департамент ДПС (acskidd.gov.ua/korustyvach_csk).

За приклад сервісу для підписання, зберігання та обміну документів з контрагентами можна взяти Paperless – paperless.com.ua.

Також, підписати документ за допомогою ЕЦП та перевірити підпис можливо на [онлайн-сервісі державних послуг Дія](https://diia.gov.ua/services/pidpisannya-dokumentiv):

- підписати – diia.gov.ua/services/pidpisannya-dokumentiv
- перевірити підпис – sign.diia.gov.ua/verify

Договірні застереження щодо ЕЦП та електронних документів

Слід передбачити використання електронного підпису та електронних документів у договорі. Дана можливість передбачена у ст. 207 ЦКУ, крім того, законодавством встановлено:

- неможливість односторонньої відмови чи зміни зобов'язання (ст. 525 ЦКУ);

- свобода договору та його умов (ст. 627 ЦКУ);

- договір є обов'язковим для виконання сторонами (ст. 629 ЦКУ).

Приклад застереження у договорі: Електронні копії документів та електронне листування, прирівнюється до оригіналів документів (повідомлень), та не потребують затвердження на матеріальних носіях, папері. Сторони можуть окремо використовувати електронно-цифровий підпис (ЕЦП), відбитки підписів та печаток, сервіси для обміну електронними документами.

Рекомендую зазначити як саме буде здійснюватися обмін електронними документами та повідомленнями. Наприклад: Одним з належних видів обміну документами є підписання договору, документів (акти, додатки, первинна документація тощо) Сторонами, у тому числі ЕЦП, та надсилання іншій Стороні підписаного ЕЦП примірника документу та/або скан-копій (фото) підписаних документів уповноваженими особами відповідно до реквізитів договору. Окрім іншого, для обміну повідомленнями та документами Сторони можуть використовувати:

- електроні пошти Сторін;
- сервіси для обміну електронних документів (Paperless, Сота, Вчасно, М.Е.Дос тощо);
- програми Viber, WhatsApp, Facebook Messenger.

Окрему увагу необхідно звернути на дату підписання документа та отримання такого документа іншою стороною. Наприклад: Датою підписання документа є дата, визначена у документі. Електронні повідомлення та копії документів вважаються отриманими на наступний робочий день з 00 год. 00. хв. за київським часом, після їх надсилання відповідно до умов та реквізитів договору.

Для уникнення ситуації «ми цього не підписували» або «не отримували» – рекомендую конкретизувати у договорі за якими реквізитами сторони можуть обмінюватися електронними документами (повідомленнями),

наприклад, корпоративна пошта сторін, або конкретні електронні адреси та телефонні номери, узгоджене програмне забезпечення тощо. А при використанні відбитків підписів (факсиміле, копіювання тощо), дотримуватися ч. 3 ст. 207 ЦКУ та зафіксувати у договорі зразки підписів.

Використання електронного документу як доказ в судових справах

Суд наводить позицію, що у договорі повинна бути передбачена можливість електронного листування між сторонами під час виконання договору.

Наприклад, Касаційний господарський суд у постанові від 11.06.2019 по справі № 904/2882/18, зазначає наступне: »У договорі, укладеному між сторонами, не наведено умов щодо можливості електронного листування під час його виконання, щодо погодження між сторонами відповідних адрес для електронного листування та переліку осіб, уповноважених вести зазначене листування. З огляду на викладене, Касаційний господарський суд не бере до уваги посилення скаргника на те, що суд апеляційної інстанції безпідставно не взяв до уваги наявні в матеріалах справи докази ведення між сторонами електронної переписки».

Крім того, необхідно чітко визначити перелік відповідних адрес для електронного листування, так Вищий господарський суд України у постанові від 17.01.2017 по справі № 924/473/16, зазначає: «... з електронної адреси «___@svarogagro» на електронну адресу «___@ukr.net» було відправлено електронного листа із вкладенням п'яти файлів, одним із яких була сканкопія листа ..., доказами чого є відповідні скріншоти. Водночас, як встановив суд, офіційними електронними адресами позивача є ___@agrofond.gov.ua та ___@agrofond.gov.ua.; доказів надсилання повідомлень за вказаними адресами відповідачем не надано, а надані відповідачем скріншоти не є належними та допустимими доказами».

Якщо сторона буде заперечувати про факт підписання угоди та взятих на себе зобов'язаннях, рекомендую для посилення позиції використовувати усі наявні докази по співпраці (листування, свідки, первинна документація, публікації у мережі інтернет тощо) та норми ст. 207 ЦКУ – Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони. Окрім іншого, ст. 181 ГКУ визначено, що допускається укладення господарських договорів у спрощений спосіб, тобто шляхом обміну листами, факсограмами, телеграмами, телефонограмами тощо, а також шляхом підтвердження прийняття до виконання замовлень, якщо законом не встановлено спеціальні вимоги до форми та порядку укладення даного виду договорів.

Один з проблемних моментів взаємодії з судами – підтвердження, що саме адвокат підписав документи, засвідчив докази, а також здійснювати допустиму фіксація електронних доказів.

Якщо документ підписаний за допомогою ЕЦП, до суду слід подавати копію електронного документу та звіт про перевірку цього документу. Таким

чином суд зможе перевірити документ та ким він підписаний. Проте, відповідно до ст. 1312 конституції України »Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення». Існує потреба видавати профільні ЕЦП для адвокатів (експертів тощо) для перевірки не тільки підписанта, як фізичної особи, а й актуальний статус такого учасника процесу.

Електронні докази, у свою чергу, можуть з часом бути видалені чи змінені. Наприклад, публікація на вебсайті, соціальній мережі, дата розміщення графічного зображення тощо. Бажано передбачити універсальний сервіс (сервіси) для зберігання та фіксації таких доказів на певну дату (час). Як наслідок, у сторін буде можливість без зайвих складнощів використовувати електронні докази.

Зазначені вище питання, серед інших, вже були окреслені у робочій групі НААУ, що була створена у квітні 2020 року для налагодження ефективної взаємодії із судовою владою з питань впровадження електронного судочинства України.

Електронний цифровий підпис є набором зашифрованих даних, що ідентифікує особу підписанта та засвідчує його волевиявлення. Електронний документообіг значно спрощує процес підписання та обміну документами.

В Україні існують законодавчі та технічні можливості для організації процесу обміну документами в електронній формі, проте відповідні умови слід належним чином передбачати у документах (договорах, угодах тощо). Зокрема, слід засвідчити можливість електронного підписання документів, процедуру обміну електронними даними, належні реквізити сторін тощо.

У той же час, система електронної взаємодії між адвокатами (іншими учасниками процесу) та судами потребує покращення. Для цього слід створити сучасну систему електронного суду, профільні ЕЦП для адвокатів (експертів тощо) та належні джерела зберігання (фіксації) електронних доказів (*Електронні документи: використання у господарській діяльності та суді // <https://blog.liga.net/user/sbarbashin/article/36701>. – 2020. – 29.04*).

Міністерство цифрової трансформації України:

Чи потрібно носити витяг про прописку, якщо у вас ID-картка в Дії?

Документи у смартфоні – чудовий привід не переживати, що забув пластикові чи паперові аналоги.

Пунктом 4 Постанови, встановлено, що у е-паспорті в Дії будуть відображатися дані про місце реєстрації проживання особи (за наявності в демографічному реєстрі) як додаткова змінна інформація (п.4 Постанови уряду).

Разом із Державною міграційною службою працюємо над сервісом, що покаже місце реєстрації осіб з ID-картками в застосунку Дія та на порталі, актуальністю на момент оформлення паспорту хочемо виключити необхідність надання паперової довідки з реєстрації місця проживання.

Важливо є реалізувати е-прописку: Ми розробляємо сервіс перевірки знеосблених даних про реєстрацію/зняття з реєстрації місця проживання/перебування особи, яка має паспорт громадянина України/посвідку на постійне проживання з безконтактним електронним носієм за унікальним номером запису демографічного реєстра.

Працюємо над модернізацією вебпорталу «Реєстр територіальних громад», з якого можна буде отримувати інформацію про зміну реєстрації місця проживання (перебування) фізичної особи (https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?epa=SEARCH_BOX. – 2020. – 25.04).

Марі Педак, Академія електронного управління (Естонія), керівниця проекту EGOV4Ukraine програми «U-LEAD з Європою»:

Як змінить теперішня криза наше сприйняття світу та погляди на ті чи інші процеси? Про це зараз багато дискутують. Навряд чи вже можна стверджувати щось з упевненістю – побачимо згодом. Однак є одна особлива сфера, потреба в уважнішому ставленні до якої через пандемію очевидна уже.

Йдеться про електронне урядування, або ж цифрові трансформації. Пандемія коронавірусу та супутні їй карантин і самоізоляція підкреслюють, наскільки важливо рухатися в цьому напрямку. У випадку України – продовжувати розпочате останніми роками.

Розвиток електронних публічних послуг, різних форм онлайн взаємодії між громадянами та державою, органами місцевого самоврядування й бізнесами – звичайно, все це важливо та потрібно і за нормальних умов. Це означає заощадження часу для громадян та бізнесу, більший комфорт, меншу корупцію. Однак в умовах карантину та самоізоляції розвинене електронне урядування грає особливу роль – адже крім того що сприяє меншим економічним втратам держави і громадян, воно забезпечує соціальне дистанціювання без шкоди інтересам людей та, зрештою, їхню безпеку.

Нагадаю, що 2019 року слово «діджиталізація» стало найпопулярнішим в Україні за версією словника сучасної української мови та сленгу «Мислово». Це – свідчення інтенсивності відповідних процесів та швидкості руху в цьому напрямку, який набрала торік Україна. Помітно також, що на відміну від деяких інших реформ цифрові трансформації не викликають палких суперечок – адже вигоди для держави й людей очевидні.

Ця реформа триває зараз, навіть в теперішніх непростих умовах. Допомагає в цьому і наш проект EGOV4Ukraine, що фінансується Європейським союзом, Естонією та Швецією.

Його реалізує Академія електронного управління Естонії – країни, з якою в Україні склалася дуже добра взаємодія в сфері розвитку електронного урядування, яка багато досягла в цьому напрямку і може поділитися гарним досвідом.

В Естонії нині доступні онлайн понад 2,6 тисяч послуг! Власне, майже всі з можливих. Це заощаджує людям та бізнесам величезну кількість часу, грошей та ресурсів.

А ще в Естонії діє принцип «once only» («лише один раз»). Тобто, людина не повинна надавати свої дані державі щоразу, коли їй потрібно отримати якусь послугу. Тільки раз, а далі державні органи самі обмінюються потрібною інформацією. Не треба брати в одній установі довідку й нести до іншої. Таким чином відбувається реалізація гасла «Бігати повинні дані, а не люди».

Основою для взаємодії публічних електронних реєстрів і забезпечення вищезгаданого принципу є в Естонії система обміну даними XRoad. До неї наразі підключено і взаємодіють між собою понад 150 державних інституцій, а також більше 500 різних організацій та підприємств.

XRoad – і тут повертаємося до України – є прототипом системи безпечного обміну даними «Трембіта», створеної в рамках нашого проєкту. «Трембіта» має також забезпечити взаємодію між електронними реєстрами українських органів влади – аби вони самі обмінювалися між собою інформацією, потрібною для надання різних послуг людям чи бізнесу. Система вже майже рік працює – щоденно через неї здійснюється понад 2000 транзакцій, більше 50 владних установ підписали угоди на підключення до «Трембіти».

Переваги засвідчує приклад комплексної послуги «Малятко». За однією заявою, у багатьох випадках ще в пологовому будинку, батьки новонароджених можуть їх зареєструвати, отримати соціальні виплати, ідентифікаційний номер, унікальний номер запису в реєстрі та інше. Для цього їм не треба відвідувати окремо установи різних відомств. Це величезна перевага і за звичайних умов, а що вже казати за нинішні. Поки що «Малятко» доступне в 11 містах, але поступово ця практика пошириться на всю країну.

При цьому згодом замовити послугу можна буде самостійно з порталу «Дія», який було запущено вже під час карантину. Гарне свідчення того, як Міністерство цифрової трансформації – наш головний партнер в Україні – продовжує рухатися вперед і в теперішніх непростих умовах.

Загалом, Україна має можливості (та й нагальну потребу) пройти швидше шлях, який інші країни долали десятиліттями. В тому числі за допомогою іноземних партнерів та їхнього досвіду.

Звісно, завдання непрості. Країна зараз в процесі проходження відразу кількох етапів, які були послідовними в практиці інших – «оцифруванні» міністерств та відомств; реінжинірингу послуг, тобто переведення їх з традиційних в електронні; підготовці якісних електронних реєстрів; поєднання їх через систему безпечного обміну даними «Трембіта»; підвищення цифрової грамотності серед населення тощо.

Потрібні зміни в законодавстві, і зараз на розгляді Верховної Ради перебуває надзвичайно важливий законопроект про публічні електронні реєстри. Помилково, до речі, думати, що цифрові трансформації – це суто

технічна робота IT-спеціалістів. Насправді вона становить десь лише 20 % від усього, що треба здійснити.

Отже, повертаючись до початку – пандемія коронавірусу вочевидь має дати поштовх розвитку електронного урядування та цифровим трансформаціям в цілому. Україні в цьому є на кого спертися щодо експертної та фінансової підтримки. Ну й найголовніше – цифровий розвиток на користь усім: державі, бізнесу та громадянам (*Коли криза означає можливості: карантин і цифрова трансформація України // <https://rubryka.com/blog/karantyn-i-tsyfrova-transformatsiya>. – 2020. – 22.04*).

Максим Прохоров, владелец и основатель PM PARTNERS:

В этом году темпы развития диджитала будут выше даже самых смелых прогнозов.

И чтобы понимать, какой была отправная точка на начало нынешнего периода, предлагаю зафиксировать основные показатели. Цифры довольно интересные.

Пользователи: расстановка приоритетов

We Are Social и Hootsuite в начале первого квартал этого года опубликовали отчет о Digital 2020, где показали, насколько цифровые, мобильные и социальные медиа стали неотъемлемой частью повседневной жизни людей во всем мире. Документ довольно объемный – 247 слайдов с графиками и подробными данными по каждому сегменту в разных частях нашей планеты.

Остановлюсь на базовых показателях. Для начала обозначу, что в начале 2020 года Интернетом пользовались более 4,5 млрд человек (+7 %, или 298 млн, по сравнению с январем 2019-го).

Количество пользователей соцсетей превысило отметку в 3,8 млрд (+9 %, или 321 млн, в сравнении с прошлогодним показателем), а мобильных телефонов – в 5,19 млрд (+2,4 %, или 124 млн).

Почти 60 % населения в мире уже подключены к Интернету. И по прогнозам аналитиков, к середине текущего года более половины населения мира будет пользоваться социальными сетями.

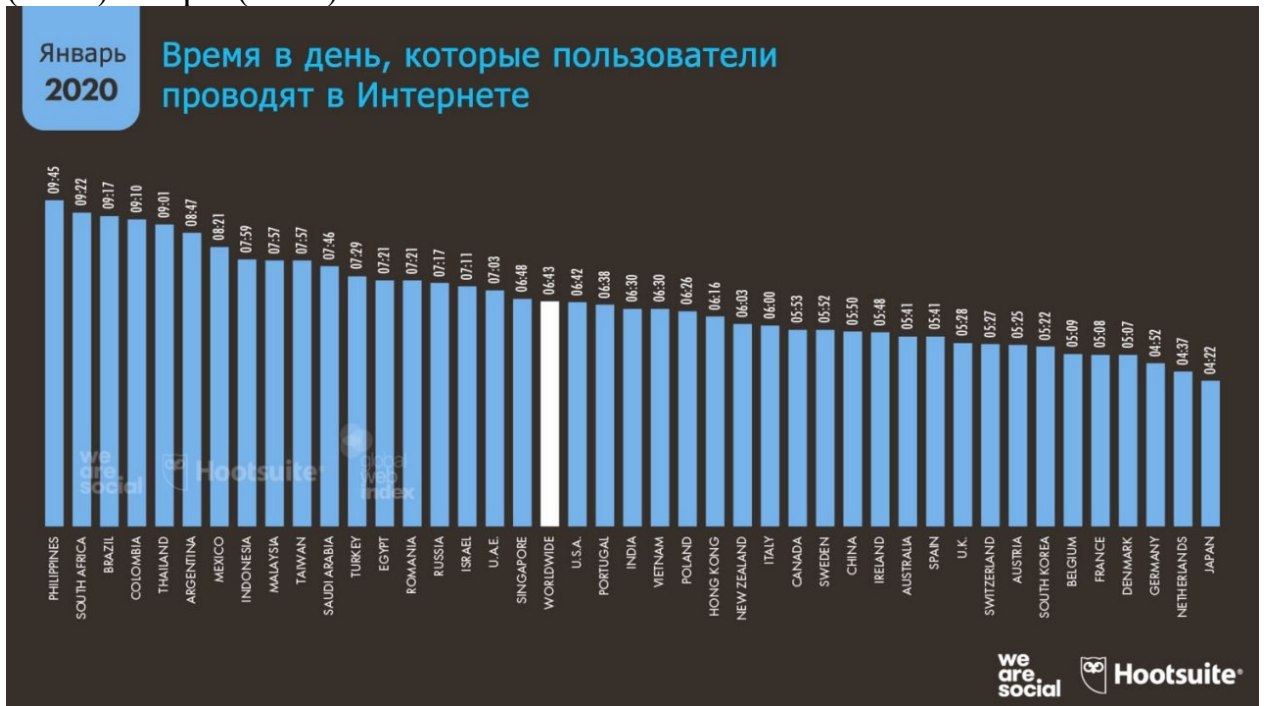
Сколько времени людям не жалко на онлайн?

В отчете сказано, что в прошлом году в среднем человек проводил в Интернете 6:43 часов в сутки, то есть на 3 минуты меньше, чем годом ранее. Однако это – примерно 40 % времени бодрствования. В то же время, данный показатель колеблется в зависимости от страны. К примеру, в Филиппинах он наиболее высокий (09:45), а в Японии наименьший (04:22).

Несмотря на повсеместную распространенность мобильных устройств, три четверти пользователей Интернета в возрасте от 16 до 64 лет по-прежнему подключаются к сети через ноутбуки и настольные компьютеры. Кроме того, последние данные Statcounter показывают, что около 53 % всех запросов веб-страниц в настоящее время поступают с мобильных телефонов, но на компьютеры по-прежнему приходится 44 % от общего числа.

Мессенджеры и соцсети являются наиболее популярными приложениями: в них заходят 89 % интернет-пользователей в возрасте от 16 до 64 лет. На втором месте – приложения для покупок вещей (66 %), на третьем – карты и развлекательные программы (65 %), а далее идут музыка (52 %) и игры (47 %).

Соцсети: кто в лидерах?

Наиболее массовой платформой по результатам 2019-го стал Facebook – почти 2,45 млрд активных пользователей в месяц и рекламная аудитория зафиксирована на цифре 1,95 млрд человек. Чуть меньше ежемесячные юзеров оказалось у YouTube (2 млрд) и WhatsApp (1,6 млрд).

Достаточно быстро набирает аудиторию TikTok, но в начале 2020-го из 800 млн его пользователей 500 млн приходилось на Китай.

Среди других социальных платформ быстрее всего растут:

- Reddit – за год +30 %, то есть достиг 430 млн пользователей;

- Pinterest – за год +29 %, то есть до 332 млн ежемесячных активных пользователей по состоянию на январь 2020 года.

Наибольшее количество контента в Интернете представлено на английском, русском и испанском языках (рассматривали 10 млн наиболее популярных сайтов).

Топ поисковых запросов в Google в 2019 году пришлись на Facebook, Google, YouTube, You и Weather.

43 % интернет-пользователей в возрасте 16–64 лет прибегают к голосовому поиску или голосовым командам (+9 % за год). И почти половина блокируют рекламу.

90 % пользователей Интернета смотрят видеоролики, 51 % – посещают видеоблог, 70 % – слушает музыку, 47 % – радиостанции и 41 % – подкасты.

Кроме того, три четверти пользователей делают хотя бы одну покупку в сети в месяц. Самые большие статьи расходов в 2019 году пришлись на путешествия (\$1,19 трлн), моду (\$620 млрд) и электронику (\$457 млрд).

О нюансах пользовательского выбора

Данные, приведенные в отчете Digital 2020, указывают, что большинство людей по-прежнему используют различные устройства для выхода в Интернет. А потому компаниями нужно правильно балансировать свою стратегию присутствия в сети. Также люди пользуются разными устройствами в разное время и для разных нужд, следовательно, задача маркетологов – учитывать подобные особенности в своих стратегиях.

К примеру, по информации App Annie, на мобильные приложения теперь приходится 10 из каждых 11 минут, которые люди тратят на мобильные устройства, а на просмотр веб-страниц занимает только за 9 % мобильного времени.

Новые данные от GlobalWebIndex показывают, что мы используем приложения практически во всех аспектах нашей жизни – будь то общение с друзьями и семьей, отдых на диване, управление финансами, подготовка к чему-либо и даже любовь.

(Digital 2020: фиксируем тенденции // <https://blog.liga.net/user/mprokhorrov/article/36513>. – 2020. – 16.04).

Вячеслав Сарана, директор юридической компании Tender Trust:

Обновлённый Закон Украины «О публичных закупках» вступил в силу 20 октября 2019 года и будет введен в действие уже 19 апреля 2020 года.

Внесённые изменения в закон действующий с 2016 года, как заявляют авторы, должны снизить уровень нарушений как со стороны заказчика так и со стороны поставщика, а также повысить эффективность проведения закупок.

5 важных изменений:

1. Возможность исправить ошибки (несоответствия) поставщиков в своём тендерном предложении в течении 24 часов, на которые укажет заказчик в сообщении с требованием об устранении таких несоответствий.

Эта правка действительно важна поскольку из-за допущенных при составлении ТП ошибок и несоответствий происходят тысячи дисквалификаций. Допущение незначительных ошибок, которые можно исправить, влекут за собой отклонение наиболее экономически выгодного

предложения и потерю времени для заказчика, а для поставщика – потерю средств на подготовку тендерного предложения, участия в аукционе, обжалования решения заказчика в АМКУ.

2. *Допороговые закупки от 50 000 до 200 000 грн. на конкурсной основе по упрощенной процедуре.* Законодатель тем самым усложняет задачу заказчику делить предмета закупки на части по 199 тыс. грн., чтобы не проводить аукцион, а подписывать договора со «своим» поставщиком.

3. *Демпинг.* Всем известна схема с участием в аукционе 2-х компаний, где есть компания-победитель и технический игрок, который рушит цену от победы и отказывается в пользу второго участника.

Обновлённый закон предусматривает такое понятие как «аномально низкая цена». Система ProZorro будет автоматически определять такие цены. Цена, которую предложил победитель аукциона, если она меньше на 40 % от среднеарифметического значения цены / приведенной цены тендерных предложений других участников на начальном этапе аукциона и / или меньше на 30 или более процентов от следующей цены / приведенной цены тендерного предложения по результатам проведенного электронного аукциона будет определена как аномально низкая. Далее победитель аукциона с аномально низкой ценой, должен в течение 1 рабочего дня предоставить обоснование своей цены, а заказчик имеет право отклонить предложение победителя, если победитель не предоставит должного обоснования.

Законодатель должен был предусмотреть ответственность участника за демпинг (аномально низкие цены), который систематически приводит к дисквалификации одного и того же участника. Такие участники должны включаться в стоп-лист как минимум на 1 год.

4. *Уполномоченное лицо вместо тендерного комитета.* К сожалению, до 01.01.2022 года заказчик ещё может образовывать тендерный комитет для организации и проведения закупок. После 01.01.2022 года на смену тендерному комитету придёт Уполномоченное лицо – должностное лицо, которое является работником заказчика и отвечает за проведение закупок. Закон предусматривает персональную ответственность за ряд проступков Уполномоченного лица, а именно:

- Несвоевременное предоставление или не предоставление заказчиком разъяснений по содержанию тендерной документации; составление тендерной документации не в соответствии с требованиями закона и т.д. на служебных (должностных), уполномоченных лиц заказчика налагать штраф в размере 1700 грн. (3400 грн. за повторное нарушение)

- Покупка товаров, работ и услуг без проведения процедур закупок в соответствии с требованиями закона; не отклонение тендерных предложений, подлежащих отклонению; отклонения тендерных предложений на основаниях, не предусмотренных законом или не в соответствии с требованиями закона (безосновательное отклонения) и т.д. предусматривает штраф в размере от 25 500 грн. до 51000 грн.

- Заклучення договорів без проведення процедур закупок также предусматривает штраф – от 34000 грн. до 170000 грн.

Введение персональной ответственности за нарушение законодательства Уполномоченными лицами, как минимум должно снизить процент злоупотреблений.

5. *Обжалование в АМКУ.* Срок рассмотрения жалоб будет уменьшен, а также отозвать жалобу после подачи её в АМКУ будет уже невозможно. Плата за подачу жалобы:

- 0.3 % ожидаемой стоимости закупки/лота, но не меньше 2 тыс. грн. и не больше 85 тыс. грн. в случае обжалования тендерной документации

- 0.6 % ожидаемой стоимости закупки/лота, но не меньше 3 тыс. грн. и не больше 170 тыс. грн. в случае обжалования решений, действий или бездействия заказчика

Плата за подачу жалобы в АМКУ возвращается участнику в случае её удовлетворения или если АМКУ оставит её без рассмотрения, при устранении нарушений заказчиком (*ProZorro 2.0: Ангрейд закона Украины «О публичных закупках» // <https://blog.liga.net/user/vsarana/article/36469>. – 2020. – 13.04).*

Дмитро Дубілет:

Прочитав у свіжому Economist статтю про те, як коронавірус розвиває державні сервіси в Британії.

Дуже співзвучно з тим, що я писав раніше про можливості для нашої країни.

Наприклад, судова реформа. У 2016 році Британія запустила амбіційний проект по запуску слухань у дистанційному режимі. Однак проект розвивався вкрай повільно.

Але коли прийшов вірус, суди через відеоконференції було запущено практично повсюдно (за винятком складних слухань, а також процесів за участю присяжних).

Ба більше, спеціально розроблений для цього софт працює погано, тому учасники слухань почали масово переходити на більш стандартні інструменти на зразок Skype. Алілуя! І бюджети не треба пиляти.

Також бурхливий розвиток отримала телемедицина. Тут від себе зауважу, що і до вірусу Британія тут просунулася далі, ніж багато інших країн, і зараз пожинає плоди. Якщо до вірусу британські пацієнти дистанційно отримували десь 10 % консультацій (що теж досить багато), то зараз – 90 %! А британські лікарі не натішаються, наскільки це ефективніше і безпечніше.

Все це красива ілюстрація того, як криза прискорює інновації. Україні потрібно теж так (<https://www.facebook.com/dubilet>. – 2020. – 06.04).

Зарубіжний досвід

Китай **объявил** **о** **введении** **с** **1** **июня** **новых** **правил** **кибербезопасности,** **призванных** **способствовать** **«созданию** **упорядоченного,** **безопасного** **и** **открытого** **киберпространства** **и** **обеспечению** **национальной** **безопасности»** – документ, озаглавленный **«Меры по обновлению кибербезопасности»**, опубликован управлением по вопросам киберпространства КНР.

Как отмечают китайские эксперты, новые меры призваны «устранить потенциальные риски в области кибербезопасности» и гарантировать здоровое развитие национальной интернет-индустрии. Предполагается, что они скажутся на деятельности как китайских, так и иностранных поставщиков информации и сетевых продуктов и услуг для таких стратегических отраслей, как телекоммуникации, радио и телевидение, энергетика, финансы, дорожное хозяйство и водный транспорт, железные дороги и гражданская авиация.

В документе говорится, что операторы «критически важной информации», которые хотят предоставлять сетевые продукты и услуги для областей, относящихся к национальной безопасности, должны будут проходить соответствующую проверку. При этом должны быть обозначены потенциальные риски для кибербезопасности, связанные с данными продуктами и услугами, имея в виду, например, незаконный контроль над информационными сетями, повреждение их, а также утечку, потерю и повреждение ключевых данных.

Одновременно управление по вопросам киберпространства КНР объявило о начале двухмесячной кампании борьбы со «злонамеренными аккаунтами» в соцсетях. «Любые аккаунты, которые будут уличены в нарушении закона и соответствующих уложений, будут закрыты, а их операторы наказаны», – говорится на сайте ведомства (*Китай вводит новые правила национальной IT-безопасности // <http://d-russia.ru/kitaj-vvodit-novye-pravila-nacionalnoj-it-bezopasnosti.html>. – 2020. – 29.04*).

Государственные организации и компании из числа крупнейших в мире отказываются от онлайн-сервиса видеоконференций американской компании Zoom Video Communications Inc. из-за скандалной репутации Zoom.

В числе отказавшихся от Zoom – Daimler AG, Ericsson AB and NXP Semiconductors NV, сообщает Bloomberg. Ранее Zoom запретили в Tesla Inc.

Министерство обороны Индонезии призвало сотрудников отказаться от использования Zoom из соображений безопасности. Для проведения видеоконференции по Zoom сотрудникам необходимо получить разрешение министерства. Zoom запрещён в Сингапуре. Сервис считают небезопасным в

Индии, где объявлен конкурс на разработку собственной платформы для обеспечения видеоконференцсвязи.

Такое же правило установил Bank of America Corp., сотрудники которого должны получить предварительное разрешение на использование Zoom.

Популярность Zoom резко возросла по мере распространения в мире новой коронавирусной инфекции и перевода людей на дистанционную работу и учёбу. В декабре 2019 года компания насчитывала около 10 миллионов ежедневных конференций в день, а к середине апреля 2020 – уже 300 миллионов. Одновременно обнаружилась, что сервис небезопасен.

Так, одна из проблем безопасности получила название Zoom-bombing – подключение к видеоконференциям посторонних людей. Если конференция в Zoom не защищена паролем, к ней могут подключиться сторонние люди, так как для этого нужно знать только идентификатор конференции, который легко подобрать.

Проблемы признало руководство компании. Генеральный директор Zoom Video Communications Inc. Эрик Юань (Eric S. Yuan) заявил CNN: «Мы двигались слишком быстро ... и у нас были некоторые ошибки. Мы усвоили наши уроки и сделали шаг назад, чтобы сосредоточиться на конфиденциальности и безопасности». На этой неделе была выпущена новая версия приложения, Zoom 5.0, в которой добавилось шифрование и дополнительные настройки конфиденциальности. Эти обновления являются частью 90-дневного плана по усилению безопасности платформы, отмечают в компании (**Отказ государств и компаний от Zoom стал типичным явлением // <http://d-russia.ru/otkaz-gosudarstv-i-kompanij-ot-zoom-stal-tipichnym-javleniem.html>. – 2020. – 24.04).**

Центральный банк Китая ввёл в оборот державную цифровую валюту в четырёх местах в рамках экспериментальной программы. Это первый шаг на пути к созданию первой системы виртуальных платежей великого центрального банка.

Внутренние тесты цифровой валюты проводятся в Шеньчжене, Сучжоу, Ченду та Сюнане.

Новая валюта, которая не имеет официальной назви, відома як DC/EP або «цифрова валюта/електронний платіж», матиме такі ж характеристики як й інші криптовалюти. Проте вона не буде анонімною, але Центральный банк пообіцяв захистити конфіденційність користувачів.

Згідно з планами китайського Центробанку, цифрова валюта замінить частину грошової бази Китаю і готівки в обігу, але не зможе замінити банківські депозити та залишки на рахунках приватних платіжних платформ.

Пілотний проєкт запуснуть на експериментальній основі, для підготовки до зимової Олімпіади-2022 в Пекіні. Також зазначають, що цифрову валюту не планують запускати в обіг по всій країні в найближчому майбутньому.

Вже цього місяці урядовці почнуть цього місяця встановлювати на свої смартфони застосунок, куди буде переводитися цифрова валюта. Нова валюта може бути переведена на існуючі банківські рахунки або використана безпосередньо для операцій в певних торгових точках.

Ставлення до криптовалюти в Україні

У березні 2017 року голова Ради Національного банку України Богдан Данилишин зазначив, що біткоїн і інші криптовалюти не можна використовувати на території нашої країни як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства.

Проте, минулоріч народні депутати разом із Міністерством цифрової трансформації оголосили про розробку спеціального законопроекту про оподаткування криптовалют. За пропозицією ініціаторів, податок на дохід від операцій з криптовалютами складе 5 %.

Тоді ж міністр цифрової трансформації Михайло Федоров оголосив про прихід найбільшої криптовалютної біржі у світі Binance на український ринок.

Також у грудні 2019 року Верховна Рада ухвалила в цілому законопроект 2179 про фінансовий моніторинг криптовалюти – всі фінансові операції з віртуальними активами на суму понад 30 000 гривень перевірятимуться заради протидії тероризму та відмиванню грошей.

А як у інших країнах

Правовий режим криптовалют у кожній країні різний. Немає чітких правил щодо податків та нормативних вимог. Наприклад, у Німеччині криптовалюту визнають в якості розрахункової грошової одиниці. У Японії криптовалюта також є законним платіжним засобом з податком на покупку.

У Китаї операції з біткоїном заборонені для банків, але дозволені для фізичних осіб, при цьому країна лідирує в області майнінгу через наявність найбільших виробничих потужностей.

У Швейцарії на криптовалюту поширюються такі ж правила, як і на іноземні валюти, і ця країна є однією з найбільш сприятливих за юрисдикцією для біткоїн-стартапів (*Станіслав Троянов Китай запустив тестування своєї цифрової валюти // <https://nachasi.com/2020/04/22/china-digital-currency>. – 2020. – 22.04*).

Сергей Герасимчук, експерт Совета внешней политики «Украинская призма»:

Когда в условиях пандемии коронавируса мир оказался на карантине и «нырнул в онлайн» – он встретил там Эстонию. Для этой страны – родины таких популярных сервисов, как Skype, Transferwise и Taxify (ныне известного как Bolt), – «онлайн» давно стал образом жизни.

99 % услуг, включая голосование на выборах, налогообложение и управление бизнесом, доступны онлайн, а вдобавок в стране действует программа «цифрового гражданства» – e-residence как возможность зарегистрировать бизнес в Евросоюзе.

«Европейская правда» продолжает цикл публикаций о том, как в европейских странах происходило обновление власти с обещаниями глубокого преобразования государства. Мы уже рассказывали о Макроне и реформах во Франции, о стремительных изменениях в Греции, словацком экономическом чуде, а также о том, как Италия достигла успехов в борьбе с политической коррупцией, а Хорватия вступила в ЕС после изнурительной войны с соседом.

Наш следующий герой – Эстония. Балтийское государство, имеющее менее полутора миллиона граждан, превратилось в одного из мировых лидеров в сфере диджитализации и IT-технологий.

Первые шаги в цифру

В 1939 году, перед советской оккупацией, ВВП Эстонии был примерно таким же, как ВВП соседней Финляндии. Зато в 1991 году, на момент восстановления независимости, ВВП Эстонии в тридцать раз уступал финскому. Из-за нехватки газа для отопления правительство даже планировало эвакуацию столицы – Таллинна.

Чтобы преодолеть кризис, эстонцам необходимо было прибегнуть к стремительным изменениям и «изобрести собственную Nokia».

Отцом эстонских экономических реформ стал Март Лаар, который был премьер-министром в 1992-1994 годах (а потом еще раз в 1999-2002 годах). Он провел радикальную реформу государственного сектора – уволил фактически всех госслужащих, набрав новый состав госсектора исключительно на конкурсной основе.

В период премьерства Лаара владельцам вернули частную собственность, конфискованную при советской оккупации, началась приватизация крупных предприятий. Совместными усилиями Лаара и главы Банка Эстонии Сиима Калласа была проведена валютная реформа.

Рыночные реформы были признаны международными партнерами как успешные, и в период только с 1994 по 1998 год уровень прямых иностранных инвестиций вырос вдвое.

Наряду с «классическими» рыночными реформами Эстония еще в 1990-е приступила к созданию своего «электронного правительства».

Это стало вызовом для государства, где лишь меньшинство населения имело доступ к компьютерам, а треть никогда не пользовалась интернетом.

Для этого требовалась упорная работа по обеспечению «цифровой грамотности» и построению доверия к электронным инструментам управления.

Но электронные услуги быстро приобрели популярность, потому что компьютеры не берут взятку, а значит, диджитализация способствовала искоренению коррупции. Более того, каждый гражданин мог убедиться, кто получал доступ к его персональным данным, и, если доказано злоупотребление, мог привлечь к ответственности таких государственных служащих.

Первыми использовать электронные инструменты начали в банковском секторе в 1997 году, тогда как модели «цифровой идентичности» начали применяться в начале 2000-х.

«Отцы» цифровых реформ

Свою роль катализатора цифровых реформ еще в 1996-м сыграла инициатива в то время посла Эстонии в США (а впоследствии, в 2006-2016 – президента страны) Тоомаса Хендрика Ильвеса, получившая название «Прыжок тигра».

Согласно этой программе, все школы Эстонии должны были быть обеспечены компьютерами и интернетом, а информационные технологии – стать одним из обязательных инструментов образовательного процесса.

Путь от идеи к ее воплощению оказался довольно коротким. Уже в 1997 году инициатива стала государственной программой с бюджетным финансированием.

Впрочем, настоящее «эстонское чудо» – превращение страны в мирового лидера по внедрению IT-технологий – произошло несколько позже, в начале нынешнего века.

Благодаря проекту Look@World (продолжение программы «Прыжок тигра») были объединены усилия как правительства, так и частных структур, за чей счет бесплатный доступ к wifi и интернету практически во всех населенных пунктах страны стал привычным делом.

А более 10 % населения Эстонии прошли бесплатные курсы по базовой компьютерной грамотности.

Все это создало основу для принятия эстонским парламентом закона об электронном удостоверении личности и позволило гражданам Эстонии использовать электронные подписи, а также обеспечило возможность подавать в цифровой форме свои налоговые декларации, просматривать онлайн собственные медицинские карты в учреждениях здравоохранения и даже участвовать в выборах.

Драйвером этих изменений среди политических сил стала Партия реформ (RE). Созданная в 1995 году, она с 1999-го входила в большинстве правительственных коалиций, а в 2002-м, в результате реформирования правительственной коалиции, возглавила правительство.

Лидер RE Сиим Каллас, возглавив правительство в 2002-2003 годах, дал старт новой волне цифровых реформ, а также приложил немало усилий для адаптации Эстонии к европейским нормам и стандартам, что позволило стране присоединиться к ЕС уже в 2004 году.

Тандем правительства и президента

Впрочем, перевоплощение Эстонии в действительно цифровое государство больше всего ассоциируется с другим представителем RE – Андрусом Ансипом, который в следующем правительстве занимал должность министра экономики и занимался цифровыми преобразованиями.

Интересно, что на выборах RE не победила, однако традиционно вошла в правительственную коалицию. В 2005, как и в 2002, после очередного

переформатирования коалиции, Ансип становится премьер-министром и сохраняет эту должность до 2014 года – это один из самых длительных премьерских сроков для государств ЕС.

Главными «столпами», на которых строила свою политику RE, стала политика экономического либерализма и прозрачности, вместе с формированием «цифрового государства».

Значительно помог новому премьеру тандем с президентом Ильвесом, который в конце 1990-х стоял у истоков концепции e-Эстонии, а как глава государства – продвигал ее в мире.

Уже в 2005 году правительство проводит эксперимент – местные выборы проходят онлайн. А уже через два года избиратели получили возможность голосовать через интернет и на парламентских выборах.

Настоящим вызовом для Эстонии стала «бронзовая ночь» 2007 года. В ответ на правительственные планы перенести из центра Таллинна памятник советскому воину Россия организовала протесты, переросшие в мародерство. А правительственные сайты подверглись сокрушительным кибератакам со стороны РФ.

Такая угроза побудила правительство к очередным новациям, в частности применению технологии блокчейн – распределенные базы данных, хранящиеся в разных местах, сложнее уничтожить одной кибератакой.

По аналогии с предыдущим громким диджитал-проектом «Прыжок тигра», этот получил название «Защита тигра».

Однако реформы на этом не закончились.

Существенным достижением стала также программа e-Health 2008. Созданный в ее рамках электронный профиль пациента позволяет избежать излишней бюрократии и иметь мгновенный доступ к данным пациента в критических ситуациях.

Впоследствии, в 2014, появился e-Portal – цифровой сервис для автомобилистов и владельцев авто.

Успехи в диджитализации привели и к экономическому ускорению. Три года подряд, с 2016 до 2019, рост экономики Эстонии составлял более 4 %, при этом наибольший вклад в рост экономики принадлежал информационной отрасли.

В 2014 году Ансип «пошел на повышение», став вице-президентом Еврокомиссии и еврокомиссаром по вопросам диджитализации.

Сама же партия находилась у власти даже дольше, ведь в период 2014-2016 гг. правительство возглавлял еще один ее представитель Таави Рыйвас, который был на то время одним из самых молодых премьеров в ЕС.

При нем в 2015 году Эстония налаживает партнерство с Люксембургом – именно там в высокозащищенном центре данных хранятся «бэкапы» информационных баз, жизненно важных для эстонской цифровой инфраструктуры.

Преимущества в реформах

В 2016 году, когда из-за раскола в коалиции RE перешла в оппозицию, а президент Ильвес завершил второй срок и оставил должность, казалось бы, возник риск приостановления реформ.

Однако этого не произошло, а тренд на диджитализацию сохранился. Несмотря на смену власти, Центристская партия, лидер которой возглавил новое правительство, не свернула реформы.

Программа цифрового гражданства доказала свою эффективность – правительство планирует, что к 2025 году количество е-резидентов Эстонии составит 10 млн человек, что в восемь раз больше количества граждан. Да и число «обычных» граждан тоже растет. С 2017 года наблюдается рост численности населения.

Эстонцы возвращаются на родину, потому что верят в ее успех.

А Партия реформ продолжает предлагать дальнейшие шаги по либерализации экономики и диджитализации (в частности, продвигает идеи технологической цифровой революции на общеевропейском уровне и внедрение единого цифрового рынка ЕС).

Партия, которую возглавляет дочь Сиима Каллас – Кая Каллас, победила на выборах в Европейский парламент и национальных парламентских выборах 2019 года.

И хотя партия, несмотря на самую большую фракцию в парламенте, впервые за много лет не вошла в состав коалиции, она остается лидером по поддержке в государстве. Так что новый этап внедрения реформ – не за горами.

А главное, 30 лет независимости доказали, что Эстония способна адаптироваться к кризисам и видит в них не только вызовы, но и возможности.

А значит, с высокой долей вероятности, когда мир выйдет из карантина, Эстония будет еще сильнее, ведь она стала страной, задающей тренды для других (*Реформы онлайн: как Эстония сделала скачок к цифровому лидерству* //

<https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2020/04/17/7108861>. – 2020. – 17.04).

Директор центра прикладных исследований «TALAP» Рахим Ошакбаев:

Задел, который государство сделало в области цифровизации был абсолютно правильным. И, хотя есть мнение, что этого недостаточно, сегодня вполне очевидно – внешний шок в виде коронавируса дал понять: Казахстан, именно с точки зрения цифровизации, показал хорошую степень готовности.

Он уверен, если посмотреть на другие постсоветские страны, то можно увидеть: наша страна далеко не в числе худших.

По мнению Ошакбаева, судить в отношении всей системы и той большой работы, которая проделана в части цифровизации по тому, что «в условиях экстраординарной нагрузки», в частности, когда из-за большого потока людей падал портал Egov, – абсолютно неправильно. Так как само «Электронное правительство», цифровизация государственных услуг проведена «достаточно понятно и внятно». И сейчас значительную часть сервисов казахстанцы получают именно в электронном виде.

«Я менял права, поехал в спецЦОН и потратил на все это меньше часа. Все очень понятно: пришел, взял талончик, встал в очередь, сдал документы, сфотографировался, через 15 минут получил. Потом, когда я вышел, понял, что вообще можно было не ехать, можно было все сделать онлайн», – привел свой пример эксперт, подчеркнув, что если посмотреть динамику цифровизации госуслуг и самого портала, то она является «позитивной». «Да, первые дни Egov давал сбой из-за массового наплыва, как, допустим, сейчас по соцвыплате 42500 тенге. Сейчас даже отдельный сайт, который сделан, на нем одновременно может находиться 25 тыс. человек. Естественно, эта система не может объективно переработать все эти запросы, это нормально», – считает он.

В качестве примера Ошакбаев вспомнил сайт посольства Канады: несколько лет назад, когда Дональд Трамп победил на президентских выборах, американцы начали массово подавать заявки на получение вида на жительство и на получение гражданства Канады. В итоге, сайт не выдержал.

«Очень многие системы, в случае массового наплыва, не выдерживают, и в этом нет ничего критичного, страшного», – уверен директор центра прикладных исследований, отметив, что аналогичную ситуацию мы видим и в Казахстане по соцвыплате 42500, где «может не так быстро, но достаточно в оперативные сроки все заявки, которые есть, перевариваются». «Поэтому здесь воздевать руки к небу и рыдать, посыпать голову пеплом, мне кажется малоуместным. И делать апокалиптические суждения в отношении якобы полного провала цифровизации – тоже не нахожу большого повода», – уверен он. – «Да, есть еще очень много что нужно делать, но то, что уже создан большой задел – отрицать невозможно».

Если говорить о том, что *Казахстан имеет в 2020 году, то это, как минимум недорогой и достаточно хорошего качества интернет*. Ошакбаев считает, что в соотношении цена – «качество» наша страна в этом плане занимает одну из лучших позиций в мире в отношении доступности 4G.

«Если вы, допустим, садитесь в такси, вы видите, как таксист краем уха включает себе youtube, и слушает какие-то подкасты и выступления. Многих иностранцев это сразу ввергает в шок, потому что в большинстве стран мира потребление интернета 4G просто так в фоновом режиме – абсолютно недопустимо – это очень дорого. Для примера, в США 3 гигабайта интернета обойдутся вам в \$50. И вы будете отключать потребление интернета в фоновом режиме. У нас, я думаю, сейчас мало кто экономит на интернете. Поэтому базовое большое достижение, которое есть, это качественный и

доступный интернет 4G как минимум в большинстве городов и других населенных пунктах», – подчеркивает эксперт.

Второй вопрос – это цифровизация сел. В рамках программы «Цифровой Казахстан» была запущена программа широкополосного доступа к интернету, который должен дойти до всех сел с населением больше 50 человек. Ошакбаев признает, не все заявленные планы реализованы и исполнены в полной мере, но, тем не менее, к значительной части населенных пунктов подведен интернет.

«Возможно есть проблемы с последней милей, то есть раздача оптоволоконна по населенным пунктам дальше – это та работа, которую нам надо продолжить. Но тем не менее, большая основа уже есть, большая работа проделана», – говорит он.

Третий момент – это цифровизация госуслуг через портал «Электронного правительства». И здесь, с точки зрения охвата и глубины, по тому, как работают ЦОНЫ, онлайн-услуги «мы одни из передовых стран в мире».

«Самое главное, динамика есть, динамика достаточно позитивная. Всегда были и есть шероховатости. Но сказать, что мы где-то застряли, стоим и ничего не сделали, точно нельзя. Есть вопросы. И предмет справедливой критики должен быть. Но в любом случае, нужно дальше продолжать. Я думаю, что нет худа без добра. Вот этот шок, карантинный шок, он создает основу для того, чтобы сейчас переосмыслить состояние цифровизации, которое у нас есть, и сделать акцент на многих других вещах», – рассуждает Ошакбаев

По его мнению, есть еще много направлений, которые можно оцифровать, это доступ бизнеса к кредиту, залоги, требования по дополнительному документационному обеспечению, по безопасности и ряд других. Но если судить в целом, заверяет он, то, как у нас сегодня оцифрованы ЦОНЫ, мы даже «гораздо лучше Грузии, которая была передовиком по реформам по ЦОНам».

«Поэтому нужно много еще что сделать, безусловно, но посыпать голову пеплом и говорить, что все провалилось, все плохо, я абсолютно не согласен», – резюмировал эксперт (*Цифровой Казахстан: нам еще многое нужно оцифровать // <https://primeminister.kz/ru/news/interviews/cifrovoy-kazahstan-nam-eshche-mnogoe-nuzhno-ocifrovat-1532110>. – 2020. – 15.04*).

Премьер-министр Беларуси Андрей Кобяков считает, что внедрение цифровых технологий должно повысить эффективность производства, обеспечить конкурентоспособность продукции.

«В результате цифровой трансформации системы госуправления необходимо создание гибкого и эффективного механизма для реализации основных функций современного государства: охраны здоровья, поддержания международного уровня системы образования и науки, обеспечения безопасности и юридической защиты населения, эффективного

управления государственной собственностью и повышения конкурентоспособности национальной экономики. Для достижения этой цели необходимо модернизировать технологию принятия решений и методы управления» *(В Беларуси планируется цифровая трансформация госуправления // <http://e-gov.by/ivents/v-belarusi-planiruetsja-cifrovaja-transformacija-gosupravlenija>. – 2020. – 05.04).*

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

«Цифровая повестка дня для европы»: национальный опыт Хорватии // Вестник ВНИИДАД. – 2020. – № 1. – С. 70–83. Представляется обзор стратегии цифровизации государственного управления Республики Хорватии в рамках реализации «Цифровой повестки дня для Европы». Рассматривается процесс создания электронного правительства, основных направлений его деятельности и механизмов реализации его задач и целей. Особое внимание уделено анализу проектов eCitizens, eBusiness, пользовательских электронных услуг по отраслям (A2A, A2B, A2C).

Азарова А. О., Ляхович Л. М. Захищений консолідований інформаційний ресурс засобів електронного урядування [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/29037>. – Назва з екрана. Окреслено проблеми захисту інформації у процесах електронного урядування як на адміністративному, програмному, так і процедурному рівнях. Доведено ефективність їх розв'язку шляхом створення відповідного захищеного консолідованого інформаційного ресурсу. Визначено етапи розроблення такого ресурсу та описано основні сутності його бази даних, які мають бути враховані. Даний консолідований інформаційний ресурс дозволить підвищити ефективність діяльності органів публічної влади, забезпечить зростання їх відкритості та прозорості, завдяки використанню цілісної консолідованої інформації для прийняття управлінських рішень.

Бутько А. И., Соловьев В. И. Государственные электронные порталные услуги: мировая и региональная практика // Инновации в жизнь. – 2020. – № 1 (32). – С. 105–115. В статье рассмотрены современные тенденции развития информационного общества и электронного правительства как в России, так и в зарубежных странах. Выполнен анализ эффективности прохождения административных процедур в сфере реализации государственных информационных порталных услуг для электронного правительства Новосибирской области. Проведены исследования возможности интеграции информационных ресурсов в цепочке заказчик – исполнитель – пользователь, приведен опыт различных стран в достижении высоких показателей в области создания и модернизации порталных форм для электронного правительства.

Деміхов О. І. Електронне урядування як пріоритетний напрям забезпечення публічної політики в сфері громадського здоров'я в Україні // Розвиток публічного управління в Україні: наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (23 – 24 квітня 2020 р., м. Львів) / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. – С. 79–83. Новітні інформаційні технології допомагають проводити реформи в сфері публічного управління і публічної політики. Завдяки таким функціям як прозорість, публічність, підзвітність, простота донесення до суспільства основних принципів реформ, е-урядування стає одним з пріоритетних інструментів в роботі урядовців та державних службовців регіонального рівня в сфері публічного інтересу, в тому числі і в галузі громадського здоров'я.

Застрожнікова І. В. Зарубіжний досвід електронного урядування сфери освіти в Україні // Науковий вісник: Державне управління. – 2020. – № 4. У статті зазначено, що швидкі темпи розвитку комунікаційних і інформаційних технологій вимагають належних швидких змін від державного управління. Це, зокрема, стосується освітньої ланки управління, через те що поза увагою управлінців не може лишатися широкий спектр можливостей віртуального простору, який є ефективним середовищем для отримання знань, пошуку потрібної інформації та соціальної взаємодії. Проаналізовано застосування іноземного досвіду впровадження електронного урядування в освітню сферу. Розглянуто основні моделі електронного урядування. Зазначено, що найбільш цікавою, просунутою та універсальною є англо-американська модель електронного урядування, адже характеризується наявністю горизонтальних, вертикальних та інфраструктурних зв'язків, а також зв'язків між урядом та громадами. Континентально-європейська модель поширена в більшості країн Західної, Центральної та Східної Європи. Встановлено, що до основних переваг наступної – австралійської моделі відносять здатність забезпечувати оптимальну структуру для управління та фінансування освітніх закладів виходячи з єдиної політики електронного урядування. За власною побудовою модель електронного урядування України подібна до моделей інших країн. Проведений аналіз стану розвитку електронного урядування у сфері освіти України дає змогу говорити про те, що інформаційний матеріалів наведено досить багато, вони охоплюють широкий спектр освітніх послуг. Українська модель електронного урядування, перебуваючи в процесі формування, може багато чого запозичити зі світового досвіду функціонування електронного урядування. Для України досвід англо-американської моделі у сфері освіти може бути корисним в аспекті модернізації державного управління – збільшення можливостей самостійного пошуку інформації в online режимі, без безпосереднього контакту з держслужбоцем.

Ільїна А. О. Проблеми розвитку електронного урядування в органах публічної влади України та шляхи їх вирішення // Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. – 2020. – № 2 (8). – С. 232–249. Після здобуття Україною незалежності і обрання курсу європейської та євроатлантичної інтеграції виникла необхідність у розвитку інформаційного суспільства в контексті імплементації Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Це передбачає надання громадянам України більше прав і свобод одержувати інформацію про роботу Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади та підзвітних їм підприємств, установ і організацій державної форми власності, систему суддів загальної юрисдикції, силових органів та органів місцевого самоврядування. Оскільки перелічені органи займаються діяльністю, яка за принципом прозорості постійно висвітлюється на їхніх сайтах у вигляді законів, указів, постанов, розпоряджень, рішень тощо, а також звітів про виконану діяльність, вони дістали назву як органи публічної влади. Тут мова йде про розвиток електронної демократії, що дозволяє громадянам тісніше взаємодіяти із відповідними органами, отримувати від них належним чином консультації, приймати участь в обговоренні тих чи інших питань, а також одержувати послуги різного характеру на основі звернення через будь-які джерела інформації (електронною поштою, шляхом реєстрації на сайті тощо). Із затвердженням плану заходів з реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні у 2018 році розпочався процес впровадження системи електронного уряду. Він передбачає розвиток пріоритетних електронних публічних послуг, відкритих даних, інструментів електронної участі, електронної ідентифікації та довірчих послуг, електронної взаємодії, електронного

документообігу; впровадження спеціалізованих електронних систем у галузеві структурні підрозділи та підтримка пріоритетних реформ, пов'язаних із формуванням базової інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури електронного урядування (ІТІ) і, внаслідок цього, підвищення ефективності роботи органів публічної влади. Однак у більшості випадків це залишається лише на рівні плану, а не фактичного виконання, що потребує суттєвих зусиль з боку органів публічної влади змінити своє ставлення до виконання розроблених стратегічних планів на користь не них самих, а сталого розвитку суспільства.

Калишенко Є. Інституційне забезпечення розвитку електронного урядування в Україні // Науково-практичний журнал «Право. Людина. Довкілля». – 2020. – Том 11, №1. Упровадження електронного урядування та його окремих елементів у життєдіяльність суспільства, громадян, держави та бізнесу визначено одним з головних завдань державної політики більшості країн світу, в тому числі України, що знайшло відображення як у міжнародних документах, так і в національній законодавчій базі. Разом з тим цей процес тривалий час залишався несистемним, неефективним, занадто забюрократизованим та непрозорим, що суперечить базовим принципам самого електронного урядування. Відповідно до законодавства міністерства визначено як органи, відповідальні за формування та реалізацію державної політики, а Кабінет Міністрів України – як орган, який спрямовує, координує та контролює діяльність міністерств. Проте існуючі механізми спрямування і координації міністерств, так само як і спроможність міністерств до формування та реалізації політики у сфері електронного урядування, потребують вдосконалення. Крім того, процес планування діяльності Кабінету Міністрів України не узгоджується належним чином з бюджетним процесом. Відповідно проекти урядових рішень часто не мають належних фінансово-економічних розрахунків та прогнозу впливу реалізації того чи іншого акта на ключові інтереси заінтересованих сторін. Також, основними проблемами державного управління електронним урядуванням є порушення принципу персональної відповідальності за виконання поставлених завдань та відсутність єдиного дієвого координаційного центру з розвитку електронного урядування, конкуренція органів державної влади за вплив на сферу, дублювання їх функцій та завдань, неузгодженість організаційно-правових механізмів з розвитку електронного урядування.

Куранов А. С. «Умный город» как «благополучный город» // Образование и наука в России и за рубежом. – 2020. – № 4 (68). – С. 191–194. В статті аналізується проект «умный город» применительно к реальности мегаполиса. Представлены очевидные преимущества в организации высокого качества жизни, проявившиеся в том числе и в условиях пандемии, но и возможные риски, связанные с абсолютизацией технологического подхода к решению городских проблем.

Мартинюк О. А. Основні напрями формування інформаційної прозорості державного урядування в Україні // Економіка та держава. – 2020. – № 3. – С. 11–16. Статтю присвячено питанням визначення основних напрямків формування інформаційної прозорості державного урядування та адміністрування. Зважаючи на розвиток глобальних процесів останнього десятиліття, внутрішні реалії соціально-економічного розвитку України, а також її міжнародні позиції та пріоритети, шлях побудови інформаційного суспільства можна визначити, як найбільш оптимальний для докірної зміни стратегічних орієнтирів державної політики та розвитку інформаційного простору, підвищення рівня добробуту громадян, покращення показників конкурентоздатності держави, прискорення інтеграції України у європейське та світове

співтовариство. Поширення прозорості інформації було визначено однією з пріоритетних дій у рамках Антикорупційної стратегії Україна на 2014–2017 рр. У квітні 2014 року було запущено Єдиний державний веб-портал відкритих даних. А квітні 2015 р. ВРУ прийняла зміни до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Дослідження порталу публічних фінансів, Державної казначейської служби та системи ProZorro, що дозволить відстежувати рух коштів від проведення тендера до оплати дозволу скласти рейтинг організаторів у системі за 2018–2019 рр. Прогрес України в реформуванні сфери відкритих даних знайшов своє відображення в поліпшенні відповідних міжнародних рейтингів. Визначено що за окремими рейтингами Україна випереджає переважну більшість країн світу в поширенні відкритих даних щодо проектів законів (7 місце), державних закупівель (11 місце) та державної статистики (38 місце). На основі дослідження було запропоновано провести модернізацію публічних послуг та розвиток взаємодії влади, громадян і бізнесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в секторах: електронних послуг, відкритих даних, електронних інструментів залучення громадян, електронної ідентифікації та довірчих послуг. Управління розвитком електронного урядування передбачає: формування базової інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури; підвищення ефективності управління розвитком електронного урядування. Це дозволить користуватися сучасними інструментами аналізу інформації, ефективно використовувати значні обсяги відкритих даних, та формувати розвинуте інформаційне суспільство, електронну демократію і прозоре державне урядування.

Реалізація механізму електронного урядування в місцевих громадах в умовах євроінтеграції / І. В. Новикова, І. О. Пригара, О. М. Тур // Освіта, наука та виробництво: розвиток та перспективи: матеріали V Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 23 квітня 2020 року. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – С. 132–135.

Рошук М. В. Трансформація України в цифрову державу: інструменти реалізації // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2020. – № 1(54). С. 86–93. У статті досліджено інструменти трансформації України в цифрову державу, до яких відносяться електронне урядування, кібербезпека, електронна демократія, електронний бізнес, електронний суд, електронна охорона здоров'я, електронна освіта, електронна транспортна система, розумні міста, цифрові навички, повсюдний інтернет. Акцентовано увагу на тому, що для впровадження в життя всіх ініціатив у сфері діджиталізації в рамках реалізації проєкту «цифрова держава» необхідно забезпечити базовий рівень володіння громадян цифровими навичками, саме тому діяльність Міністерства цифрової трансформації має бути спрямована на підвищення рівня цифрової грамотності українців. З'ясовано, що для трансформації України в цифрову державу необхідно вирішити два важливих завдання – це інституційне та законодавче забезпечення цього процесу. В статті запропоновані окремі шляхи вирішення окреслених проблемних питань.

Семыкина Д. Ю. Особенности развития электронного правительства в республике Казахстан и странах СНГ // Студенческий вестник. – 2020. – № 14-2 (112). – С. 53–54.

Шаймиева Э. Ш., Гумерова Г. И. Теория и практика электронного правительства. – Казань, 2020, 2-е издание, дополненное. – 148 с. В учебном

пособии рассмотрены теоретические основы концепции электронного правительства, научно-практические аспекты концепции электронного правительства на основе международной, российской практики, реализация концепции электронного правительства в российской практике. В пособии вопросы развития концепции «электронного правительства» в разных странах изучаются во взаимосвязи с программами информатизации в государственном, частном секторах на базе основных подходов к информатизации общества в мировом масштабе. Представлен опыт развития электронного правительства в США, Европе, Японии; раскрыто политическое содержание электронного правительства. В части перспективы развития электронного правительства представлены положения концепции «открытого правительства». Учебное пособие содержит необходимые теоретические материалы, задания для выполнения практических работ, тесты и вопросы для самоконтроля знаний.